

Søker den svenske utenriksminister å beskytte de norske rettssvikere?

Sitter han på dokumenter fra 1940 som kan ta den siste avgjørende knekken på «rettsoppgjøret»

I sin Hvitbok har utenriksministeren utlevert intetanende svensker på samme tid som han beskyttet blodhundene i Norge, skriver svensk tidsskrift

Borgermester E. Bendz artikler har vakt voldsom oppsikt i Sverige

Det ansette svenske tidsskrift «Vägen Framåt» organ for dr. Per Engdahls Nysvenska Rørelsen, offentliggjør i siste nr. for 3. sept. 1950 en oppsiktsvekkende artikkel i forbindelse med de artikler som borgermester E. Bendz, Halmstad, har offentliggjort i «Gøteborgs Handelstidning» om det såkalte norske «rettsoppgjør».

Borgermester Bendz' artikkelserie har vakt overordentlig stor oppmerksomhet, hvilket også er fullt berettiget, skriver «Vägen Framåt». Han nyter nemlig stor anseelse som juridisk forfatter og hans innlegg i juridiske spørsmål blir tillagt stor vekt.

Borgermester Bendz kommer også i denne artikkelserie fram med et problem, som kaster en mørk skygge over den svenske utenriksminister Undén og som fortjener å bli nøye gransket, skriver bladet. Og fortsetter:

«Under det tyske felttoget i Norge kom en norsk divisjon inn på svensk område, avvepnet og internert. Den 8. juli besluttet den svenske regjering å oppheve interneringen, og sende mesteparten av tropene til det av tyskerne okkuperte Norge.

Enten brøt den svenske regjering ved denne handling sine forpliktelser mot den norske London-regjering — eller også oppfattet den svenske regjering ikke lengere Norge som krigførende med Tyskland. Men en slik oppfatning kunne ikke den svenske regjering ha kommet til uten først

hungrige presse, har han gjennom sin undertrykkelse av sannheten søkt å beskytte de nordmenn som i en blodig vendetta har terrorisert en tiendedel av det norske folk.

Borgermester Bendz påpeker i Handelstidningen må ikke dø bort. Her må reises et folkekrav om at papirene blir lagt på bordet. Sveriges utenriksminister leverte ut intetanende svensker på samme tid som han beskyttet blodhundene i Norge! — Denne handlemåte er helt i samsvar med utleveringen av de ulykkelige baltene.

Det skred som borgermester Bendz, Halmstad, har offentliggjort i «Gøteborgs Handelstidning» om det såkalte norske «rettsoppgjør»

Riksadvokatens «objektive» redegjørelse til Stortinget et tendensiøst partsinnlegg

Kritikken mot «rettsoppgjøret» blir betegnet som en fare for samfunnet

Våre påvisninger av de uhyrligheter som har funnet sted, stort sett innrømmet av riksadvokaten

Hetspropagandaen mot NS-medlemmene fremdeles godt stoff i dagspressen

Etter ordre fra justisminister Gundersen har riksadvokat Arnt Aulie fremlagt et propagandistisk villniss angående den kritikk som er rettet mot «rettsoppgjøret».

Et partalemyndigheten fikk som oppgave å undersøke påstandene i kritikken, er nok i den skønneste orden, men at denne fremstilling skal bli den avgjørende orientering for Stortinget er mindre tilfredsstillende. At den derimot på vesentlige punkter tilfredsstillende oppgaver er lett forståelig.

En objektiv bedømmelse av den kritikk som er reist, kan ikke gis av den ene part i saken. Riksadvokatens arbeid er derfor bare et partsinnlegg et mest tendensiøst innlegg — bestemt for anledningen og ikke annet.

Skal den kritikk som er reist mot «rettsoppgjøret» bli grundig

Riksadvokat Aulie

heten å foreta de nødvendige undersøkelser, som så legges ved

i Gard Holtskogs besittelse, som er viet størst interesse. Her mener riksadvokaten å ha funnet kilden til «bakvaskelskampanjen» og den store «intrige» mot samfunnet.

I sin sannhetssøken har «Aftenposten», sikkert med den største beredvillighet fra riksadvokatens side — fått utlevert det nødvendige fotografiske «bevismateriale». Her er det et «forfalsket» brev fra professor Halesby. Et fragment av maskinskrevet notat hvor Holtskog skal ha gitt kritiske bemerkninger om en vitneforklaring og dirigert endringer. Og for å gjøre bildet fullstendig kommer en uttalelse som tyskeren Morio skal ha gitt overfor politiet, «at han er interessert i å skape mest mulig forvirring her i landet». Dermed er bevisskjeden sluttet: Tyske agenter leder angrepene mot «rettsoppgjøret». Disse formodninger ville nok være en «lande-

Norsk dilemma før stormen:

Hvordan skal «man» komme unna Haag-konvensjonens bestemmelser for krig og okkupasjon?

Av Alexander Lange

Den var virkelig smart den lille flokken som i selvforsvar fikk lov til å sette rettsoppjøret i scene i Norge! Det gikk lenge godt og uanstrengt etter opptrukne linjer, da det jo var sørget for at de innesperrede ofre ikke kom nevneverdig til orde. Quislings forsvarer, adv. Henrik Bergh, leverte imidlertid et rakrygget og mindre verdig forsvar. Litt forsvarsprek i rettssalene var jo ikke til å unngå i Paal Bergs rettsstat, men ved en aktoraktig inngripen fra selve overdommerens side i noen grunnleggende og skolekapende saker lærte et større antall yngre og dessverre også noen eldre jurister, den rette, effektive metode i disse saker mot «landssvikerne». Resultatet ble det vi alle kjenner: de strenge, men rettfærdige dommer!

Den for sin holdning under okkupasjonstiden urolige presse barberer i sine referater som regel sterkt de tiltaltes argumenter. Dette var imidlertid ikke nok. De tiltalte måtte dessuten stemples på en usympatisk måte, og deres anførsler nedvurderes. En god hjelp hadde pressen i tjenestvillige embets- og tjenestemenn, som før saken var kommet for retten, undertiden utleverte til pressen avskrifter av eller opplysninger fra de romanaktige «tiltalebeslutninger» m. v., hvormed den «rettsbevisste» presse så kunne påvirke den offentlige opinion og rettsapparatet mot de tiltalte. Disse metodene forhold til norsk straffelovgivning er ennå ikke prøvet ved domstolene. Men de impliserte ser også her skyer i horisonten .... Det å utlevere til pressen ting man er kommet under- vær med i tjenestens medfør er selvsagt straffbart. Enda mer graverende blir det hvis det kan påvises at slik omgang med tjenestehemmeligheter er blitt honorert på en eller annen måte ....

Den lille, men innflytelsesrike flokken føler nå åpenlyst et voksende ubehag ved det desperate spill som er drevet, og som har ført noen så høyt opp i vårt samfunn. Flokken består i vesentlig grad av folk som selv hadde risikert å bli satt under

pant. Haagkonvensjonens bestemmelser kan ikke ensidig oppheves av Norge!

Da rettsoppjøret bare var mulig ved at man satte bl. a. den den bestanddel av norsk rett, som heter Haagkonvensjonen, helt eller delvis ut av kraft har denne opplysningsvirksomhet virket meget ubehagelig på den lille flokken. Derfor er det nå mens Korea-sjokket hviler over vandene et behov for å få all oppklaring stoppet. Og da naturligvis i ly av en såkalt krigs- og kriselovgivning som dertil utvalgte ånder har bitt i penneskafte over i flere år. I utvalget sitter h.r.dommer H. Bahr og den bekjente sorensskriver Olaf Svendsen.

Ingen ensidige forsøk fra visse hold på å iverksette en panikklov- lovgivning til gagn for betrente kan sette Haag-konvensjonens bestemmelser om krig og okkupasjon ut av kraft. Overilte forsøk på foterettsstridig kriselovmaking kan ikke antas å forvirre lovkyndige og rettsbevisste elementer her i landet f. eks. visse stortingsrepresentanter, men kan selvsagt øke rettsforvirringen blant almenheten og skape redselsfulle tilstander under en eventuell kommende okkupasjon blant den av Norges befolkning som ikke har forberedt rømning fra landet, og ikke herhjemme skal delta i sivilkrigen, industriødeleggelsens og illegalitetens redsler. —

Hvis slike (planlagte?) ting settes inn her i landet under en okkupasjon, vil man antakelig få grunn til å minnes den tyske besettelse av Norge som en relativt mild og behagelig kulturepoke, hvori — med tragiske unntakelser — hovedsakelig illegaliteter og kriminelle løp noen påregnelig risiko .. For ikke å nevne hva nasjonale NS-folk utsatte seg for —

Det må være en stor oppgave for de virkelig nasjonale. Uavhengige, opplysende elementer her i landet å utbre kjennskapet til bl. Haag-konvensjonens bestemmelser for befolkningens forhold under krig og okkupasjon. Disse bestemmelser er jo bl. a. gitt for å verne menneskene mot utslettelse og unødige lidelser mens stormaktene slåss. Slik opplysningsvirksomhet som f. eks. Johan Scharffenberg har innlagt seg uvisnelig heder av i en mennskealder og som bragte en av våre offentlige

som de desuaktet ble dømt for! Regjeringens forslag til ny paragraf 86 har nå inntatt disse forhold i lovteksten! De er ikke straffbare etter paragraf 86 som den lyder nå! ..

Visse myndigheters tiltak i det siste — på og under overflaten, synes å tyde på at man er klar over — også på det hold tilsist — at den bedrevne «kurs» logisk og konsekvent fører til krig og okkupasjon nå. Da man systematisk har unnagått det som kunne ha tjent til vår fred: Den væpnede neutralitet og med krig for øye systematisk har somlet bort våre forsvarsmuligheter, mens det ennå var tid nå skal situasjonen rettes opp med «haugianske» tiltak, og ikke å forglemme LOVSKRIVNING!

De av Det kgl. Justis- og Politidepartement foreslåtte tiltak kan innvarsle en vikarighet, et despoli og en menneskejakt i vårt land som det ikke fantes maken til under den «forrederidomstoler» med innfrelse tyske okkupasjon! Kfr. de foreslåtte eller skyting innen 48 timer, frihetsberøvelse uten fengslingkjennelse, presse-, brev- og telegrafensur, og meget meget mer; Meget av dette har riktignok overgått de utenfor loven stående justisofre etter «frigjøringen», men skal u-loven nå utvide sin virkelyst?

Alt dette smaker ikke så lite av det folk mener er typisk for herr Heinrich Himmler eller konsorter som jo innviede den hele tid har forstått har vært våre kjære «demokratiske herskaper direkte forbilde eller svært ange maktøvere liker hverandre i det at fe eller siden kaster de masken, og da ser folk i et lynblikk hva det hele velferdsbabbel dreier seg om, nemlig det brutaleste mulige forsvar av maktøvere nes egne personlige posisjoner! Og jo større overgrep deres vei og opphold på maktens hynder har vært brolagt med, jo større frykt og dårlig samvittighet lyser ut av de selvforsvarstiltak om herskaperne slager og kaller «lovgivning i en krigs- og krisetid til vern om folk og land».

Krisen er først og fremst på herskaperens side som har laget krisen! Det er som bekjent ikke langt fra Capitol til den Tarpeiske klippe. — Man har blod på sine hender, og det skaper Nero's dilemma. Folk som ikke ønsker å bli seg fl-

The missing link!

Av Helge Grønstad

Ot. prp. nr. 79 som bringer regjeringens forslag om straffelovens modernisering av omsyn til «beredskaper», er en meget omstendelig affære som det krever megen tid og tålmodighet å sette seg inn i. Tilsynelatende har statsråd Gundersens departement stukket spaden dypt i jorden og endevendt så å si hele plenen. Det vrirler av nye paragrafer, Og allikevel synes det som om det nummere og littærae.

er noe som mangler. Endogså noe som vel må sines å være av en endog særdeles viktighet.

Proposisjonens hensikt blir opplyst å være den å hindre en gjentakelse av de «feiltrin» som man gjorde seg skyldig i under den siste okkupasjonsperiode. Med en lov i samsvær med proposisjonen levnes det ikke noen selv det aller minste smutthull, heter det. Alle og enhver får med teskje-doser beskjed om sine personlige plikter mot folk og land.

Og allikevel!

Det er en bestemmelse som synes fullstendig å ha unnagått oppmerksomheten. Hva med den holdning som våre statsmakter plikter å inn- ta? Etter norsk Grunnlov symboliserer Storting, regjering og høyesterett hver sin side av det statsrettslige apparat. I 1940 smuldret disse institusjoner opp i sine enkelte bestanddeler. Regjeringen dro fra landet, Stortinget oppløste seg selv og medlemmene av Høyesterett nedla sine emboder. De eneste som hverken kunne dra av landet, oppløse seg eller nedlegge sin virksomhet for å holde livet oppe, var de som utgjorde den norske befolkning. De fikk pent lov til å forbli der de var, prisgitt okkupantenes forgodtbefinnende, mens statsmyndighetene fra sine respektive «skjulesteder» trakk i trådene både over og under jorden — særlig det siste.

Det er vanskelig å tro at det har vært Grunnlovens forutsetning at landets fremste statsmyndigheter — dets betrodde tillitsmenn og «med- ankere» — skulle ha loyelig adgang til å snu befolkningen ryggen i farens stund og å sikre seg selv ved å «gå i dekning» eller ved å kamufflere seg med «dobbel bunn». I det øyeblikk det står om skipets eksistens, er skipperens plass på broen, ikke i livbåten.

Forutsatt at man mener noe med påstanden om at det er maktpåliggende å hindre en gjenoppfrisking av skjovhetene fra 1940, så synes det som om det burde ha vært særdeles nærliggende nu ved straffelovens

Utenrikskrønikk

Sen erkjennelse

Mens Koreakrigen fremdeles raser med uforminsket styrke, melder spørsmålet om Europas sikkerhet seg mer og mer på- trengende, og det skjer mens det ennå er krigstilstand mellom Tyskland og de fordums allierte, den tidligere hjertevenn Sovjet- samveldet innbefattet. Her står man overfor Vestens store tragedie. En av dem, som i første rekke bærer skylden for denne, er Winston Churchill, som med- virket til at jernteppet gikk ned over millioner og atter millioner av mennesker, som vitterlig hører hjemme i Vestens kultur- sfære. At den samme mr. Churchill nå har sadlet om, er en sak for seg. Det kan allerede være for sent, men det ligger dog en sjanse i at Vest-Tyskland gjen- reises som en fri og likeberettiget nasjon i fellesfronten mot den stadig stigende fare fra øst. Og mulighetene er der. Allerede

i slutten av 1946 utalte mr. Churchill på et møte i Zürich, at han så det som det eneste botemid- del mot Europas tragedie, at der blir bygget opp et slags Europas forente stater. Det første skritt, sa Churchill, til at den euro- pelske familie kan bli sterk igjen er kompaniskap mellom Frank- rike og Tyskland. Det kan ikke bli noen gjenoppstandelse av Europa uten et åndelig stort Tyskland og et åndelig stort Frankrike, sa han. På et møte i London 28. november 1949 gjen- tok han dette og understreket at det må skapes forståelse mellom Tyskland og det øvrige Europa, og han uttalte håpet om at Europabevegelsen måtte kunne legge grunnen til et nytt Europa og dermed for hele verden i ge- nerasjoner fremover. Siden den tid er Europarådet kommet, og der har Churchill gått så langt at han har foreslått opprettet en europeisk arme. Han sier, at «det øvrige Europa bør betrakte tyskerne frihet og sikkerhet som like ukrenkelig som sin egen». Det ligger også en påmin- nelse om følgene av hans egen kortsiktige krigspolitikk i hans uttalelse om at «vi befinner oss alle i en stor fare, sålenge styrke forholdet mellom Sovjet og det øvrige Europa nå er som seks- syv mot en. Egentlig er det et under, at vi sitter her i Strass- bourg og diskuterer» (1).

nauers ønsker, enten ha mange av en hærs særegenskaper eller også vil den ikke være istand til å ta kampen opp med de øst- tyske tungt bevepnede «Be- reitschaften». «Times» skriver videre: Risikoen for at det vil lykkes for kommunistene å fremkalle alvorlige indre urolig- heter over grensen, er virkelig og umiddelbar, og forbunnsregjer- ingen har ikke selv styrke, som er i stand til å gjenopprette dens autoritet. Det er tvil i tyske sinn om, hvorvidt de vestlige makters reaksjoner i tilfelle av at øst- tyskerne går over grensen, vil være omfattende nok. Overfor sine bange anelser med hensyn til enhver form for vesttysk gjenoppustning, bør de vestlige makter sette fordelene ved å ha en tysk styrke som er i stand til å opprette den indre orden under alle omstendigheter, og også til om nødvendig å møte en østtysk aggressjon.

Den tidligere stabssjef for den tyske hær, generaloberst Heinz Guderian, har i et intervju i «U.S. News and World Report» uttalt seg om den tyske gjen- opprustning. Hvis det er en soldat i verden som vil kunne stan- se et angrep mot Vest-Europa må det være den tyske. Men hvis man vil ha tyskerne til å for- svare Europa, må de ha de sam- me rettigheter som andre i alle henseender. Ingen tysker er vil- lig til å gjøre tjeneste som leie- soldat. Guderian anbefaler den tidligere feldmarshall Erich von Manstein som tysk represen- tant i Vestunionens hovedkvar- ter og mener at minst 25-30 divisjoner er minimum for et tilstrekkelig tysk forsvar. Det er gitt, sier han, at det blir vi tyskere som først kommer til å lide i tilfelle et rusisk angrep mot vest. Jeg tyler på at ameri- kanerne med sin nåværende styrke vil kunne forsvare Tysk- land. Jeg tror at de vil måtte oppgi størstedelen av vårt land og trekke seg tilbake til en for- svarsstilling ved Rhinen — om ikke bak Pyreneerne. Det er intet håp om, at besetelsesstyrkene i Tyskland vil kunne stanse rus- serne før Rhinen, eller kanskje før Kanalen.

Situasjonen skulle således være klar. Men hvorfor nøler så demokratiene?

høyt opp i vårt samfunn. Det består i vesentlig grad av folk som selv hadde risikert å bli satt under tiltale. Sittes i norsk fengsel, og hvis de ikke så aktivt hadde medvirket på «den rette siden» under krigen, ville de kanskje av de personer er nå så velkjente her i landet at det ikke er nødvendig å nevne navn! Dette skyldes det pågående opplysningsarbeid, ikke minst av utenfor oppgjøret stående personer. De har hatt den dristighet å minne almenheten om bl. a. at de norske statsmyndigheter ved å tiltre Haag-konvensjonen av 1907, og ved å kunnngjøre den i Norsk Lovtidende hadde og har forpliktet Norges befolkning overfor en eventuell okku-

uvisnelig heder av i en menneskealder og som bragte en av våre offentlige menn som åpenbart følte seg truffet til å karakterisere overlegen som en «landeplage», slik opplysning vil kunne påvirke folkeopinionen i således at Odelstinget ved sin behandling av de desperate kriselovforslag kan beskjære disse for den verste galimatias.

Regjeringens kriseforslag — offentliggjort i dagspressen 26. august — er interessant lesning for justisofrene som den hele tid forgjebes har påstått det riktige, nemlig at straffelovens paragraf 86 ikke rammer partimedlemskap og en rekke andre forhold under okkupasjonen

det skaper Nerus uttale. Folk som ikke ønsker å stå ri- ve med i organisert rettsforvirring nå i pygmeenes skjebnetid, bør finne fasthet i fundamentale studier og i en avbalansert holdning. Men bør helt og holdent tillegge seg prof. dr. jur. Jon Skjeltne: sakknapp og allerede klargjort skrift «Landssvik», og søke rest A. E. Hedems blendende, dytgaende og almenfattelige analyse av bl. a. folkerettens regler i hans «Landssvik oppgjøret og rettsstaten» og i «Kongens linje. Kirkenes kont. Rettens status.»

Den som står på rettens og fornuftens grunn har et hundre ganger større motstand mot under føttene som gir holning utover dagen og plages ikke av menneskefrykt. —

Og så lenge det er liv er det håp? Alexander Lange.

bourg og diskuterer» (!) Så langt er vi altså kommet i erkjennelse av Tysklands betydning for Europas fremtidige sikkerhet. Verdensbladet «Times» i London beskjeftiger seg også med dette problem så sent som 5. september 1950 og tar til orde for at der skapes det «sterkeste defensive skjerm Brett» av styrker fra vestmaktene. Hvis russerne beslutter seg til en invasjon i Vest-Tyskland, er det, skriver bladet, mer enn usannsynlig at de vil betro Øst-Tyskland alene en sådan militær aksjon. Den vesttyske forbunds-kansler, dr. Adenauers memorandum angående forbundsrepublikkens sikkerhet har stillet vestmaktene overfor en beslutning om, hvorvidt de vil ta det første skritt til å gjenoppruste Tyskland eller ikke. Hva det enn kalles, må den styrke dr. Ade-

Selv om regjeringen med kledelig beskjedenhets, for ikke å stikke seg selv fram, har funnet å burde holde det her nevnte punkt utenfor revisjonsforslaget, skulle en tro at det bør vies den alvorligste overveielse når forslaget skal tas under behandling av den lovgivende myndighet.

A søke kontakt med fienden er selvsagt ikke bra. Men — det kan være måte på ikke å søke kontakt også!

Helge Grønstad.

Hjemmefronten har atter søkt dekning

De søker nå stillhet om fordums gjerninger

I det danske blad «Revision» leser vi at man på mange hold i Jylland undres over hvor «frihetskjemperne» har tatt veien. De er forsvunnet fra egnen, på mange plasser er de helt borte og ingen andre er kommet istedet. Interesserte personer tok seg fore å undersøke fenomenet og da fant man at det ikke lå noe overnaturlig bak deres forsvin: «Frihetskjemperne» hadde ganske enkelt flyttet til andre steder og da helst til øene, hvor de har slått seg ned på steder, hvor ingen kjente noe til deres fortid. Nå skulle man tro, at disse helter av den 5. mai ikke stakk under stol sine bragder ved samtaler med sine nye naboer. Misforståelse! De er tause som mus, så snart samtalen kommer inn på politikk og de lar sine naboer forstå, at de aldri har interessert seg for noe slikt, og ingen får naturligvis vite, hvilke store kærer de var etter den 5. mai for fem år ned i ubemerketheten på denne måte, siden. Det er skjønt å kunne dukke men det er formentlig ikke like lett å flykte bort fra minnene. Den erfaring vil nok mange av disse «Frihetskjemperne» beholde hele sitt liv. Ikke ett av ofrene fra terrorveldet vil misunne dem disse minner fra «triumfens dager».

Vi gjengir ikke dette for å gå inn på noen detaljert behandling av våre egne «frihetskjemperne» og deres bedrifter i det store vanvidds dager, men bruker det som et apropos til en bok, som i disse dager er utkommet i Danmark og som har vakt stort røre. Bokens tittel er «Ingen tender et lys...» og er skrevet av ingen ringere enn den kjente danske motstandsmann, major i den engelske hær, Flemming Muus, som fra 1943 og til kapitulasjonen var en av lederne for den danske sabotasje mot tyskerne. Boken forteller om de britiske etterretningsmetoder, om sabo-

tørenes opplæring, om danske landings- og slipplasser og en utrolig mengde annet, og den forteller videre om alle de offer, de penger og alt effektiv. Det mest oppsiktsvekkende effektiv Det mest oppsiktsvekkende er vel, at forfatteren navngir en mengde av de mennesker som deltok i sabotasjen og at boken på den måte kan brukes som en veritabel adressekalender over dem, som i en kommende situasjon bør sikres av en eventuell okkupasjonsmakt. Altså forferdelse blant dem, som idag helst vil ha stillhet om fordums gjerninger, som nok kan tas som utslag av offervilje, men som brakte landet sorg og tap til ingen verdens nytte.

Hvorfor har han så skrevet denne boken. Mange mener at han har gjort det for å rehabilitere seg selv. Etter sin dristige ferd under okkupasjonen endte han nemlig i fornedrelse og skandale, idet han ble dømt til to års fengsel for å ha underslått en halv million kroner, som var stillet til disposisjon for hans arbeide. Han ble riktignok snart benådet, han var jo ikke «landssviker» og da kan man tillate seg meget, og pengene er blitt betalt tilbake, slik at han i Danmark nyter «almennelig anseelse». Men det er fremdeles mange som mener at han burde ha gjort som frihetskjemperne på Jylland og senket glemselens slør over sine gjerninger.

Det samme kan man vel si her i landet, hvor det er blitt stille om dem, som herjet som verst både i fangeleirene og under de store og tildels meget lønnsomme razziaer i de forfulgte hus og hjem. Men de er ikke glemt og bør fortsatt holde seg unna storpraleriene, som var høyeste mote i «Gulosten»s glanstid. De går omkring med en dirrende samvittighet, som vi ikke skal ta fra dem.

Denne artikkel var sendt til Göteborg Handels- og Sjøfartstidning men ble ikke tatt opp i net rakk ikke så langt.

Borgermester Erik Bendz's to artikler om det norske rettsoppgjøret i Handelstidningen 17. og 18. juli har vakt oppmerksomhet også i Norge. På grunn av de vanskelige forholdsforhold har jeg imidlertid først for kort tid siden vært i stand til å skaffe meg et eksemplar av artiklene og av den etterfølgende diskusjon. I denne delbok bl. a. Johs. Andenæs som er professor i strafferett ved Oslo universitet.

Da både borgermester Bendz og professor Andenæs nevner «Forbundet for Sosial Oppreisning», hvis formann jeg er, tillater jeg meg å be om plass til noen bemerkninger.

Det er ingen som vil benekte at et oppgjør var nødvendig etter fem års okkupasjon. Under så ekstreordinære forhold vil det selvsagt bli foretatt mange handlinger som med rette kan påtales. Den kritikk som har satt inn, og som blir sterkere og sterkere, gjelder den form oppgjøret har fått. Man har straffet som landssvikere tusener av bra borgere som på ingen måte har forrådt sitt land. På den annen side har man unnlatt å aksjonere et enda langt større antall borgere som har arbeidet for fienden mot god betaling, og som klart har overtrådt straffelovens forræderbestemmelser. Dette er tilfelle med de såkalte tyskerarbeidere. De er ikke engang blitt fratatt sin stemmerett,

og enhver forstår at grunnen er politisk.

Utrenskningen i Norge

Av Hroar Holden, formann i «Forbundet for Sosial Oppreisning»

Et rettsoppgjør som utmerker seg ved slike egenskaper, måtte i det lange løp nødvendigvis vekke motstand. Som bekjent har imidlertid den norske presse vist stor forsiktighet med å slippe til kritikk av oppgjøret. Hvis pressen på dette område hadde forholdt seg anderledes, ville våre aviser i langt høyere grad enn nå ha gitt uttrykk for den sterke forargelse og indignasjon som oppgjøret har framkalt i vide kretser. Nettopp på grunn av de her antydde forhold, føler en ikke ubetydelig del av vårt folk en oppriktig takknemlighet overfor borgermester Bendz for den saklige kritikk han har uttalt. Og takknemligheten gjelder også den avis som har gitt disse artikler en fremtredende plass.

Professor Andenæs har ikke innlått seg på noen imøtegåelse av borgermester Bendz's artikler. Stort sett nøyer han seg med å spre mistillit til de nordmenn som har kritisert oppgjøret og som han mener at Bendz har støttet seg til. Både den ene og den annen av disse skal være straffede personer. Hvis forholdet imidlertid er det, at de er blitt dømt for landssvik med urette, er jo ikke denne måten å argumentere på overbevisende. For er det noen som har lov til å kritisere oppgjøret, og som har krav på å bli hørt, må det vel nettopp være dem som er blitt straffet uten grunn.

«Forbundet for Sosial Oppreisning» rottet i mars 1950 en henvendelse til Stortinget angående en revisjon av oppgjøret. Borgermester Bendz nevner at henvendelsen ble begravet i taushet, men at den senere er blitt publisert under titelen «Gi oss rettsstaten tilbake». Han uttaler seg deretter meget anerkjennende om publikasjonen.

For å svekke denne dom og samtidig tilliten Forbundet fremholder Andenæs at Forbundet «fører en ganske anonym tillvaro» og at «utredningene fra dette håll om förlusten av rettsstaten er inte många i Norge benägna att ta på allvar». Jeg skal til belysning av denne uttalelse nøye meg med å henvise til en redaksjonell artikkel i Kristelig Folkepartis hovedorgan «Vårt Land» 21. juni 1950. Overskriften er «Etter-oppgjøret». Hermed siktes det til det oppgjør som må finne sted, når det opprinnelige oppgjør er slutt.

«Vårt Land» skrev at den «viktigste siden» rettsoppgjøret «vil bli båret fram av organisasjonen «Forbundet for Sosial Oppreisning, hvis formål er, på lovens grunn, å legge fram sitt syn på rettsoppgjøret og forsøke å oppnå at det blir båret på urettferdighet og overgrep. I en henvendelse som i mars ble sendt Stortingets justiskomite (skal være stortinget ved justiskomiteen gjør det på en rolig måte punktvis rede for sitt syn uten at dette er forstyrret eller skjemma av personlige anklager og utfall. Vi skal her ikke forsøke å gi noen vurdering av de fremførte meninger, men i sin ulastelige form er skriftet tiltalende og tankevekkende og bør leses av alle dem som ønsker å se og lære hvorledes

rettsoppgjøret fortoner seg fra den annen side». Som man ser og hører, er innholdet og tonen helt anderledes enn hos den unge professor Andenæs. Andenæs bebuder at han i nær framtid skal gi ut på svensk «en objektiv framstilling av rettsoppgjøret, «dår både lys og skugga skall komma till sin rätt». Det som her uttales høres lovende ut. Det ville samtidig ha vært opplysende å få vite om denne boken blir skrevet på offentlig bekostning og etter offentlig oppdrag, altså etter oppdrag av dem som er ansvarlig for oppgjøret. Vi vet alle at i enhver framstilling er den rette fordeling av lys og skygge av stor betydning. Men spørsmålet er bare om professor Andenæs i dette tilfelle er den rette mann til å foreta den riktige fordeling? Allerede sommeren 1945 holdt Andenæs, som da var nybakt professor, forelesninger for jurister som skulle delta i oppgjøret. Det var jo naturlig at disse fikk beleiring om bl. a. de nye rettsregler som skulle brukes, og som norske jurister tidligere ikke kjente. Høsten 1945 ble Andenæs oppnevnt som medlem av et såkalt koordinasjonsutvalg for landssvikproblemet. Det har også vært opplyst at under en del av oppgjøret har Andenæs fungert som rådgiver for riksadvokaten, som er sjefen for den norske påtalemyndighet. Og i 1948—49 var han med i et utvalg som arbeidet med endringer i landssviklovgivningens regler om rettighetstap. Når rettsoppgjøret har vært angrepet, har Andenæs hørt til de faste tropper som har rykket ut for å forsvare det. At dette som regel ikke er skjedd med hell, er en annen sak.

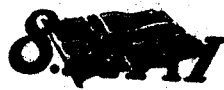
og er i forhold til eksporten i første halvår i fjor steget med 57,2 prosent, mens importen er som på samme tid i fjor. Dette skjer i et krigsherjet land hvor seierherrene har demontert — i realiteten stjålet — mange og viktige industrianlegg, som bl. a. vårt land har fått sin porsjon av. Men så er det ikke feriementaliteten som behersker de slagne tyskere. De biter tennene sammen og arbeider og øker stadig sitt handelssamkvem med omverdenen. Burde vi ikke sende en av de mange delegasjoner som bereiser verden ditnet for å lære litt av de så foraktede og kuede tyskere?

Som man ser og hører, er innholdet og tonen helt anderledes enn hos den unge professor Andenæs.

Andenæs bebuder at han i nær framtid skal gi ut på svensk «en objektiv framstilling av rettsoppgjøret, «dår både lys og skugga skall komma till sin rätt». Det som her uttales høres lovende ut. Det ville samtidig ha vært opplysende å få vite om denne boken blir skrevet på offentlig bekostning og etter offentlig oppdrag, altså etter oppdrag av dem som er ansvarlig for oppgjøret. Vi vet alle at i enhver framstilling er den rette fordeling av lys og skygge av stor betydning. Men spørsmålet er bare om professor Andenæs i dette tilfelle er den rette mann til å foreta den riktige fordeling?

Allerede sommeren 1945 holdt Andenæs, som da var nybakt professor, forelesninger for jurister som skulle delta i oppgjøret. Det var jo naturlig at disse fikk beleiring om bl. a. de nye rettsregler som skulle brukes, og som norske jurister tidligere ikke kjente. Høsten 1945 ble Andenæs oppnevnt som medlem av et såkalt koordinasjonsutvalg for landssvikproblemet. Det har også vært opplyst at under en del av oppgjøret har Andenæs fungert som rådgiver for riksadvokaten, som er sjefen for den norske påtalemyndighet. Og i 1948—49 var han med i et utvalg som arbeidet med endringer i landssviklovgivningens regler om rettighetstap. Når rettsoppgjøret har vært angrepet, har Andenæs hørt til de faste tropper som har rykket ut for å forsvare det. At dette som regel ikke er skjedd med hell, er en annen sak.

I en diskusjon med major Lange-land i november—desember 1948 led Andenæs et rystende nederlag. Senere har han vært mer forsiktig når han har opptrådt på arenaen. Men nå våger han seg altså fram for et nytt

Redaktør
Arvid B. Arntzen

Forretningsfører
Per Kvendbo

Kontor: Floyveien 25, Kristiansund N. Telefon 1330

Abonnementspris kr. 16,00 pr. år

Utgitt av Interessentkapet 8. Mai

Nødvergemakt — Nødvergerett

Vi skrev i forrige nummer, da de første meddelelser om beredskapslovene forelå: «Vil det norske storting være med på å forbedre en norsk Hitler, er det bare å vedta den foreslåtte fullmaktslov». Etter å ha gjennomgått de foreliggende dokumenter fastholder vi denne karakteristik for selv om makthaverne vil skyte seg inn under det høylytte begrep nødvergerett, er det de selv som bestemmer, når den skal iverksettes og på hvilken måte og mot hvem den skal praktiseres. Det står nemlig i lovforslaget: «Det søtt her er bestemt, gjelder også utenfor krigstid».

Vi har gjentagne ganger krevet klare linjer og rettledning for alt folket med en ny krig for øye, men det som regjeringen her innbyr stortinget til å vedta, minner litt for meget om mentaliteten fra London tiden med anordninger og nødfullmakter. Grunnloven lar seg lett bortforklare og omkalfatre av de menn, som stiller seg i den krisebetonte jus's tjeneste, men folket står etter det som er fremlagt, ennå mer uviss og likefrem skrekklagen. Det første som må skje, er at Haager-konvensjonen må annulleres og makuleres som verdiløst skrap, da den allerede en gang tidligere har brakt tusener i ulykke. Men også det må skje i visse lovlige former, da det jo er flere enn de vestforpliktete, som har underskrevet den, og disse «flere» vil kanskje også ha et ord med i laget. I det hele tatt ser det mer drøgt ut enn noensinne tidligere, og utrygghetsfølelsen sniker seg inn i folkesjelen, som en gang var blitt lovet en tid uten frykt og nød, bare Midt-Europa var blitt lagt i ruiner med kommunistenes beredvillige hjelp.

Skal hele denne lovmaterie settes i verk, må vi alle på skolebenken, hvis vi da ikke heller vil legge oss til å dø for ikke å risikere noe verre. Vi må på skolebenken for å lære makthavernes jus og få enkelthetene banket inn i hodet i ensrettethetens fortolkning, samtidig som konsentrasjonsleirene må forsynes med ny piggtråd. Og alle bør gjøre sitt be opp og helst eie lite, så misundernes intet påkudd kan ha eller få. For en vakker dag kan makthavernes angivere være på ferde — og så forsvinner man i stillhet etter gode russiske forskrifter i en eller annen leir eller i en fengselsbrøt av den type som vi kjenner så inderlig vel, uten at pårørende får vite hvor eller når.

Som tegu på en rettsstat har det vært sagt, at enhver kan sove trygt, om det tidlig på morgenen ringer på entredøren, for det er bare melkemannen (det var i den gamle gode tid, da melkemannen ennå eksisterte som kundeservice). Den tid er forbi. Ingen kan være trygg, hvor englehvitt samvittigheten enn er, og ransaking og beslagleggelse utenom straffeprosesslovens ramme ligger i makthavernes hånd.

Alle gode nordmenn vil inderlig håpe, at vi må slippe å bruke disse lovbestemmelser, skriver et regjeringsblad til trøst for seg og sine. Forfølgelig håp. Når loven først er der og politistaten er etablert i sin fulle bredde, ligger makten i en hånd tross alle forsikringer om demokratisk kontroll. Vi vet jo før, hva den er verd i faktiske tider. Vi kjenner dette spøkelse fra før og frykter det verste.

LEX Aquilia

Av h.r.advokat Gustav Heber

Den Aquiliske lov ble i sin tid etter forslag av folketribunen Aquilius vedtatt av Romerstatens folkeforsamling. Den opphevet alle tidligere lover om skadeserstatning og danner grunnlaget for alle Romerrettens senere rettsregler om skadeserstatning. Den er senere blitt nærmere utformet av Romernes største jurister i Inst. IV — 3 og Dig. IX — 2 og danner grunnlaget for hele den romerske skadeserstatningslære. Den danner dermed også grunnlaget for hele den siviliserte verdens erstatningslære i den utstrekning denne har fått sine impulser fra Romerretten. For at noen skal bli erstatningsforpliktet etter denne lære kreves det for det første, at vedkommende må ha foretatt noe som objektivt sett er rettsstridig, men dernest kreves det også at dette må kunne tilregnes ham som en forseelse, hvori han har gjort seg skyldig, og som i det alminnelige omdømme må ansees som utilbørlig. I så fall blir han erstatningspliktig, men kun for den skade, som var forutseelig eller påregnelig. Blant de 7 dommere i Høyesterett som i Håland-saken fant at samtlige passive medlemmer av Nasjonal Samling var klokere og forstandigere enn de 4 fremragende dommere, som dissenterer, idet de antok at hva de siste ikke hadde forstått, hadde samtlige passive medlemmer av Nasjonal Samling forstått, ja blant disse 7 dommere skulle jeg anta, at det var flere som var oppe til juridicum høsten 1896 De fikk der som oppgave i

Romerrett å fortolke Lex Aquilia, men hvis de da hadde fortolket Lex Aquilia, slik som de gjorde i Høyesterett i Håland-saken, er det fare for, at de ville ha fått rejectus (6) i Romerrett og i det hele fått et examensvidnesbyrd usikkert til å kvalifisere dem til Høyesterettsdommere. Av samme grunn ville det samme ha vært tilfelle med de høyesterettsdommere som i Stephansson-saken satte seg ut over Lex Aquilia. Den attest som de 7 høyesterettsdommere har gitt i doms form samtlige passive medlemmer av Nasjonal Samling for å være klokere og forstandigere enn deres dissenterende kollegaer må samtlige passive medlemmer av Nasjonal Samling kunne påberope seg om de måtte søke stillinger, hvortil der spesielt måtte utkreves forstand og klokskap.

Oslo 25. august 1950.

Gustav Heber.

«Nasjonal holdning»

Den som i de senere år har lest «Norsk Lysingsblad» vil gang på gang ha påtruffet følgende i annonsene over ledige lærerposter: «vanlige attester, også attest for (god) nasjonal holdning».

I denne forbindelse fristes man til å stille et berettiget spørsmål: Hva inneholder begrepet nasjonal holdning?

- For den siste verdenskrig var det et parti her i landet — som med adskillig hjelp av et annet — der gikk til angrep på landets forsvar. Var dette utslag av nasjonal holdning? Nasjonalt instinkt?
- En masse «nordmenn» bar det brukne gevær på jakkeslaget som bevis for sin nasjonale innstilling. Selv landets forsvarsminister satt i Forsvarsdepartementet med det samme «gevær» på jakkeslaget. Var dette utslag av nasjonal holdning? Landsvik, forberedes og begås i fredstid!
- Da krigen 1940 med raske skritt nærmet seg landet, «glemte» den daværende regjering å mobilisere (den militære straffelov prg. 80) Man har senere funnet ut at dette var en art av «feilvurdering».
- I okkupasjonstiden arbeidet ca. 200.000 «nordmenn» på fiendens festningsanlegg, på dens flyplasser, på dets fabrikk- og verksteder.

DET SAKALTE LANDSSVIKOPPGJØR

har tross sommerstillheten vært et stadig tilbakevendende tema i pressen. Både leg og lerd har ytet sitt besyv med mer eller mindre held, og blant dem som har gitt plass for innlegg både for og imot er «Adreseavisen» i Trondheim. Et av disse har skrevet av en angivelig «frafallen» — for å holde oss til terminologien — og vedkommende forteller at de mer forsonlige blant tidligere NS-folk ligger under for et press fra de mer aggressive. Nå er det vel ikke mange som hefter seg særlig ved en slik anonym uttalelse, men verre er det når fengselsdirektør Bugge i Trondheim kan uttale følgende: «Det er dessverre forekommet et slikt psykisk press og instruksjon av fanger som ble løslatt i våre fengsler og fangeleirer, men dette er et meget ømtålelig tema. Å uttale seg om, og jeg vil derfor nødig si noe mer om det.» — Vi som ifølge sakens natur har kontakt med store skarer av tidligere NS-folk, mange strevsomme og ulykkelige mennesker, står uforstående overfor slike forblommende uttalelser. Vi kjenner ikke til noe psykisk press eller noen instruksjon, og for å få lummerheten bort fra det åpne og ærlige arbeide for NS-folkenes sosiale oppreisning ber vi om at der tales rent ut. Jo mer åpent der tales om disse ting, dess bedre for alle parter og for hele samfunnet. Det er hva vi denne gang har å si om denne sak. —

VED KONGSBERG HØGRE SKOLE

har en plankomite utarbeidet retningslinjer for anvendelsen av to frie timer pr. uke, og meningen er å gi elevene kunnskap om det samfunn vi lever i. Det er en prisverdig plan, og «Kongsberg Dagblad», som omtaler dette, skriver at elevene videre skal få et innblikk i «handel, produksjon, transport m. v. og endelig hva samfunnet gjør for å beskytte oss ved f. eks. sykdom, katastrofer, ulykker og rettsvesenet». Kom så å si at de ikke er up to date på Kongsberg. Og midt i blinken er dette med rettsvesenet som det

dommer over andre. Det er de som idag krever attest for «nasjonal holdning», innhenter uttalelser om søkerne og stikker hodene sammen og gransker.

Hykleriets fiende.

kan være all grunn til å søke beskyttelse mot i den politistat som vi for tiden lever i. Men hva sier så overpolitimester Gundersen?

MIDT I DEN KALDE KRIGEN

som de kaller den tross bombene og granatene over Korea, er det underlig å tenke på at kommunismens mest uforsonlige motstander, Franco-Spania, fremdeles står på det sorte brett hos de hyperdemokratiske statsmenn. Her inntar Norge en dyrebare førsteplass, og ingen vet vel hva det har kostet i blanke kroner. Men det er nå tegn som tyder på at denne blinde kamp mot det så ranke Spania er i ferd med å ebbe ut. Når FN kommer sammen til plenumsforhandlinger i høst vil det fra sydamerikansk hold bli framlagt forslag om å oppta Spania i den selebte forsamlings, og denne gang tyder meget på at det vil bli flertall for et slikt forslag. Mer bemerkelsesverdig er det imidlertid at USA tross Trumans og Achesons motstand har bevilget 62 500 000 dollars som lån til Spania. I senatet stemte 65 for og 15 imot et lån på 100 000 000 dollars, og i representantenes hus ble det så endelig bevilget 62 500 000 dollars med 164 mot 80 stemmer. Dermed er lånet en kjennsgjering. Opposisjonen ble bragt til taushet etterat militærdepartene i alvorlige vendinger hadde betonet nødvendigheten av å innbefatte Spania i Vestens forsvar mot kommunismen. Hva sier den norske og morske A-regjering? Den har vel ikke helt kunnet glemme tomatkriegen på kaien i Oslo, da den tapte forsmedelig mot byens husmødre, og den gjør vel rettest i gode miner til slett spill hvis den fortsatt skal få sin del av kaken som den etter sitt styre og stell så hårdt trenger til.

MEN DET ER KANSEJE NOE I DET

at det er best i disse ulvotider å holde på flere hester. Slik kan man forstå det når den nye sovjetrussiske marineattasje i Norge forleden var på nordnorsk besøk med sin tolv og sin sjåfør. Han drog helt øst til Kirkenes og besøkte de forakjellige militære sjefer. Det er godt å kunne kjenne dem i påkommende tilfelle. Den mest offisielle begrunnelse for besøket var at marineattasjen skulle besøke de russiske krigskirkegårder der oppe. Det kan vel hende at det ikke er tatt vare på dem på behørig måte, og da så —

DEN BRITISKE JOURNALIST DELMER

har avlagt besøk i tukthuset Werl

i faktiske tider. Vi kjenner dette spøkelse fra før og frykter det verste.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Det er vel og bra å sikre landet mot femtekolonnevirksomheten. Det skulle ha vært gjort for lenge siden og er vel idag for sent. Men alle vi andre, som har fått føle den politiske forfølgelse på kroppen og som ennå idag står uten samfunnsmessige rettigheter, vi har ingen sikkerhet og kan uten påviselig grunn bli rammet av sikringstiltakene — til tross for at det var vi som først tok kampen opp mot den samfunnsfiende som har foranlediget de nye forslag til nødvergeakt.

Hvis det bare nytter, vil vi be opposisjonen i stortinget — hvis den da eksisterer lenger — om å se nøye på det fremlagte lovfor-slag. De har kimen til diktaturet i seg og vi stoler ikke på de sterkt politisk engagerede menn, som skal praktisere loven i den foreslåtte form.

Kronikk

Rettferdsstaten Norge

Av Helge Grønstad

Den verste anken mot tyskerne og mot NS fra okkupasjonstiden — den tiden som de «kjempende nasjonale» kalte for «krigstiden» — var den at man hadde prøvd å gjøre Norge til en politistat.

I hvilken grad det lyktes dem som hadde ansvaret for ro og orden å organisere den politimessige beskyttelse mot den folkerettsstridige sabotasjen, mot de sanseløse bakholds-likvidasjoner og den løgnaktige og begrepsforvirrende undergrunnspropagandaen, får stå hen. De som framstiller seg som ofre for datidens forsøk på å håndheve ordnede tilstander, unnlater ingen anledning — når det passer inn i situasjonen — til å skryte av hvor totalt det lyktes dem å ta okkupasjonsmyndighetene ved nesen og hvordan de gjennomførte det ene sabotasje-kunststykke mer storslått enn det andre og i stadig økende tempo. At resultatet krigsmessig sett var uten enhver betydning, springer man lett og lekende over. Nordmenn er nå engang slik. Det gjelder å hekte seg på «morro» der den er. At «morro» koster, får så være. Men — vi nordmenn er ikke gnierne. Fanden spåre!

Om vi gjennom «frigjøringens» avis-er, er det påtagelig hvordan de «gode» stemning svinger mellom skryt og klynk. Skrytet til personlig innvortes og utvortes bruk og klynkingen til kulissepoppsettingen for det politiske mesterverk som heter «rettsoppjøret». I rettsalene — i selersbevisst trygghet bak vitneskrankene — har de «gode» svømmet hen i tårefulle beretninger om «nazistenes» grufulle politimessige forføyninger mot deres absolutte uskyldighet.

Tidene har imidlertid skiftet. De som var de angripende, ser seg plutt

selig henvist til å spille forsvarernes rolle. Ut fra sin inngrodde tro på riktigheten av ordtaket om at «tyven tror at alle stjeler» ser de seg i ånden omgitt av lutter kjeltringer og lumsk sabotører. Selv i fredens tider. «Vi skal sørge for», sier de, «at det skal ikke bli så lett for andre å mestre sabotasjens kunst som det var for oss. Vi kjenner knepene fra den gang og vi vet hva vi har å gjøre!»

Det later til at de herrer også virkelig har gjort det. Et kraftig rist i proposisjonsposen har avslørt den mest gedigne politistat som engstelige sjeler kan ønske seg. Det flommer over av trusler om eksekusjoner, livsvarige og tidsbestemte fengselsstraffer, interneringer av 1ste og 2nen grad, utenrettslige husundersøkelser og knebling av den fri ytringsmulighets svake rester. Og til overmål — for å avskjære enhver tvil — bedyres det uttrykkelig at de påtenkte trusler gjelder ikke bare når landet er i krig eller står foran en krig. Tvert imot er det et meget vesentlig trekk i bildet at bestemmelsene fullt ut skal kunne gjøres gjeldende også i fredelige tider.

Navnet «politistat» har hatt en odios klang i «demokratiske» kretser. Det var på sett og vis det verste man kunne komme til å si om et land. Der hvor «politistaten» dro inn, rykket «retts- og kulturstaten» ut. De lot seg ikke sette på samme bås. Det var bare de fascistiske, nasistiske eller kommunistiske ideologier som naturnødvendig trengte «politistaten» for å kunne holdes oppe. Het det.

Etter den proposisjon som nå foreligger synes det som også demokra-tiet har sett seg nødt til å endre

merkelige at N.L. også har ekskludert medlemmer som ikke fikk parolene fra laget.

Dermed har laget gjort sine paroler verdiløse.

Flere av lagets medlemmer som ikke fikk parolene, men allikevel er ekskludert av laget, kan ikke forstå denne fremgangsmåte på annen måte enn denne:

Laget må på forhånd ha satt opp lister over medlemmer som ikke skulle ha parolene — i den hensikt å ramme dem etter okkupasjonens opphør.

Man venter derfor en utredning om dette fra daværende formann i N.L., herr overlærer Erik Elde, Oslo.

d) I okkupasjonstiden arbeidet ca. 270.000 «nerdmenn» på fiendens festningsanlegg, på dens flyplasser og lensabåthavner.

Var dette utslag av nasjonal holdning?

VAR DETTE LANDSSVIK?

De som reserte landets forsvar, de som lå landet åpent for fienden, og som dermed forberedte en eventuell invasjon, de som «glemte å mobiliseres», og de som arbeidet på fiendens festningsanlegg, er gått fri for straff.

Med andre ord: «De egentlige landsvikere» (Skeie) er de som idag har — og har hatt — den eminente frekhet til å sette seg til

signalene, selv om det betyr å slå seg selv på munnen. Det som det nå tas sikte på i dette land er å skape en politistat så god som noen, og ut fra det partidiktatur som allerede er til stede, kan man si seg selv at man heller ikke vil komme til å savne det diktaturmessige islett. Den som nå våger å kny, vil komme til å kjenne det på skinnet. «Frihetens arméer» har tilkjempet oss «frihetens epoke». Tusenårsrikets lykksalighet er over oss. Pust godt inn, Ola Nordmand! Men pust forsiktig ut igjen, ellers kunne det misoppfattes som et sukk!

Og det tåles ikke i Norge i dag. Her hersker velværets trygge ro. Alt er stille i Schipka-passet, Deres Majestæt!

Regjeringens proposisjon skal om ikke lenge behandles av «de 85». Om utfallet behøver man ikke å nære noen tvil. Det er ingen slinger i valsen der i gården. Stemmeretten i Stortinget er forlengst blitt det rene kolk hos-bruk, og det allmektige A-parti — også kaldet LO — trenger ikke å frykte formastelige og utidlige opp-

Det kan i og for seg være tidsnok å gi en nærmere kommentar når først Stortinget får strødd sand på regjeringens smukke planer. Alt på det nåværende tidspunkt er det imidlertid fristende å sette fingren på et punkt der Justisdepartementets respekt for lov og rett gir seg et pregnant uttrykk. I følge «Arbeiderbladet» meddelte departementet følgende i forbindelse med proposisjonen:

«Straffesatsene for lands- og høyforræderi er stort sett skjerpet og det straffbare område utvidet og presisert i lys av erfaringene fra krigstiden. I tilslutning til utvalget har departementet ved utformningen av reglene hatt for øye at det alltid er mulighet for senere lover av amnesti-karakter, mens det derimot ikke er adgang å gjennomføre etterfølgende skjerpelse med tilbakevirkende kraft. I tvilstilfelle har en derfor ment at det er bedre å risikere at det kan vise seg at loven går noe lenger enn

strengt tatt nødvendig, enn å risikere at det strafferettslige vern ikke er tilstrekkelig effektivt.»

Denne uttalelse er jo til å få forstand av. Tenk seg til at herr Gundersens departement er blitt i den grad var for å støte an mot Grunnlovens bestemmelse om loves tilbakevirkende kraft, at man heller foretrekker å gape kjeven av ledd enn å uttale seg slik som det er «strengt tatt nødvendig». Var ikke det hele så makabert, følte man seg fristet til å lykkønske departementet med dets framgang i retning av juridisk og statsrettslig finfølelse.

Skerpene straffebestemmelser må ikke gis tilbakevirkende kraft! Svart på hvitt står det der. Som en programfanfare fra det kongelige departement. Som om noe annet ville være en helt utenkelig tanke!

Men høystærede Justisdepartement! Hva så med landsvikanordningen og det tilknyttede anordningsverk? At disse bestemmelser — trass i både Solems og Arntzens bedryrelser — inneholdt skjerpede straffer og forføyninger er det vel blant tenkende jurister i dag ikke mer enn en mening om. Men likevel var disse bestemmelser forutsatt å skulle gis anvendelse på tidligere handlinger, og med Justisdepartementets og domstolenes velsignelse ble det også gjort. Ti tusener av norske menn og kvinner er i de siste 5 årene kjent skyldig i landssvik etter retro-aktive bestemmelser. Hva med disse mange stempede og forstøtte mennesker når nå departementet har bestemt seg for å vende tilbake til Grunnlovens utvilsomme inngjerding? Skal de fortsatt for all framtid anses som ofre for øyeblikkets «hensiktsmessighet»? Eller kan de nå når hensiktsmessighetspendelen synes å svinge tilbake mot de lovlige forutsetninger, vente seg en restituerende revisjon?

Noe er det i det som foreligger som ikke stemmer. Vi på vår side — vi rammede — vet hvori det stikker og vi vet også hva som innebærer

DEN BRITISKE JOURNALIST DELMER

«Norge sluttet seg som bekjent til Atlantpaktens forat landet skulle få et billigere forsvar enn hva man for- alternativ, et alliansefritt skandinavisk forsvarsforbund, hadde blitt valgt. Om man på sine hold i Danmark regnet på samme vis, når Norges vei ble fulgt, turde man nå være tatt ut av sin villfarelse. Tilslutningen til Atlantpaktens ble ikke billigere for noen av landene. Det viser seg tvertom. «De store» i Atlantpaktens har sagt i fra til de små, at disse må selv anstrenge seg av alle krefter for å oppruste, og man har intet annet å gjøre enn å stille seg ordren etterrettelig», skriver det frie svenske blad «Dagsposten».

Vi kan vente regningen på bordet om kort tid: Nye 250 mill. kroner i løpet av 2½ år, og det er ikke småsummer i et land, hvor skatteskruen er dreiet til bunns og hvor konfiskasjon er en kjennsgjerning. Det er dette, man kaller gjennomførelsen av den sosialistiske stat ad bakveien — innledningen til diktaturet.

Vel. Har man sagt A, så får man også si B. Har man gått inn i Atlantpaktens, får man også betale.

Det sørgelige er bare, at de som har det indre styre og stell her i landet, regjerer i kraft av et falsk flertall og savner tillit, tillit, tillit! Og det tragiske er, at de heller ikke gjør noe for å vise den gjennom en moralsk samling av folket i — som det synes — en forestående ny skjebnetime. Ser de da ikke femtekolonnens slagskygge, når solen står opp i øst?

den eneste mulighet for revisjon. Bare synd at de som utøver makten først gjennom deklarereringen av «politistaten» har vært i stand til å arbeide seg inn på de samme tankebaner.

Men — ærede departement: Når A er lik B og B lik C, så er også A lik C. Og når departementet for å unngå at den påtenkte loven skal støte an mot forbudet mot loves tilbakevirkende kraft, uttaler at den har utjevnnet dette ved å gjøre loven mere omfattende «enn strengt nødvendig», hva da? Hva blir det da igjen av den løfterike erkjennelse om at en har vendt tilbake fra sine forvillelser i de juridiske utmarker?

Hvorfor si mer «enn strengt tatt nødvendig»? Hvorfor ikke nøye seg med det som er nødvendig? «For mye og for lite skader alt» og «den som tar kjeften for full, får ingen ting sagt», heter det i gamle ordtak. Og de ordtakene rummer en nyttig lære både for Per og for Pål, ja endog for kongelige departementer.

Helge Grønstad.

har avlagt besøk i tukthuset Werl i Westphalen for å hilse på en rekke tyske generaler som avsoner den tapende parts straff for krigsforbrytning. med dem kom han til det resultat at det er grunnlag for en øyeblikkelig revisjon av samtlige dommer, og han ender med å si: Bakgrunnen for mange krigsforbryterprosesser er så forvirret og så full av indre motsigelser at jeg slutter meg til generalfeltmarsjal Kesselrings yndlingsbemerkning: «I neste krig kan man ikke la soldatene kommandere, det må overlates til saksførerne.»

Vi kan med full grunn si det samme, men vi har allikevel en bitter erfaring med de selvsamme saksførere. Vi kjenner da dem av standen som under okkupasjonen var konsulenter og parthavere i firmaer som arbeidet for tyskerne, men som etterpå kunne sitte som aktorats tjenere over de arme syndere som hadde hørt på deres råd. Hva skal man så gjøre neste gang? Det er jo ikke alle som kan dra av landet og heller ikke alle som kan forlate kone og uforsørgede barn for å leke krig på skauen. De og vi har da ikke noen annen utvei enn å la oss slakte ned. Lystelige utsikter, ikke sant?

BORTE I MEXICO SITTER DET EN MANN

i fengsel og grue for den dag da han om kort tid skal løslates. Vi skal fortelle litt om dette: Trotsky tapte som bekjent kampen om makten i Kreml. I motsetning til det som ellers hender med den tapende part mistet han ikke hodet, men ble forvist til det store utland. Han besøkte blant annet Norge hvor han avstedkom atskillige bravader under Trygve Lies justisministertid. Resultatet ble at hans gjesteopptreden etter utenlandsk trykk ble avbrutt og han selv eksportert til Mexico. Han satt formentlig ikke med hendene i skjødet derborte, og det var de som mente at han under visse forhold kunne bli like færlig som Tito i dag for den internasjonale misjon som herrene i Kreml bedriver. Og så ble han en dag myrdet av den mann som nå sitter i et fengsel i Mexico og gruer for den dag da han skal slippes fri, altså om noen få uker. Hvorfor er så mannen redd? Utførte han ikke sitt oppdrag hurtig og effektivt og ventet det ikke ham en stor belønning? Kanskje han er fylt av skrekk for arten av den belønning som venter ham — ettersom han selv best kjenner sine oppdragsgivere og vet hvilke metoder de anvender selv mot sine tro tjenere som kan bli ubehagelige vitner!

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Laval ble skutt før hans sak var ferdigbehandlet

Forsvarerne ble nektet flere av sakens dokumenter General de Gaulle er ansvarlig for dette justismord

Ved H. F. K.

Der foreligger nå stenografisk ref. av Le Procès Laval, prosessen mot den franske statsmann Laval, som ble ofret for den vanvittige forfølgelse etter krigen. Vi skal gi et lite utdrag, som klargjør meget av det som ennå er ukjent for norske lesere.

Forhørene var beregnet å ta 25 rettsmøter og det var 32 anklagepunkter mot Laval. Forhandlingene ble imidlertid avsluttet etter knappe 5 møter. Rettssaken begynte 4. okt. 1945, og det skulle holdes valg 21. oktober slik at det var av stor betydning for maktthaverne at det ble dom i saken før den tid. Lavals forsvarere nektet å fungere da de ikke hadde fått det nødvendige materiale for sitt arbeid. Laval møtte derfor første dag uten forsvarer. Neste dag møtte de dog, og en av dem, advokat Naud uttalte da at det ikke ville være mulig å utføre arbeidet som forsvarer på en måte som stillingen hadde krav på under de foreliggende forhold med de plutselige avbrudte forhør. «Vi har ikke kunnet få saksdokumentene.»

Laval uttalte: «Den som hadde erklært krigen mot Tyskland i 1939, trodde at det ikke ville bli noe av den. Det har han sagt til meg.»

4. oktober uttalte Laval: «Og så kunne en ikke tenke seg, at visse menn som særlig hadde talt nedsettende om nazistret og angrepet Hitler, eller som særlig hadde drevet en viss politikk muligens ville være mindre gunstig stillet, når det gjaldt å forsvare vårt lands interesser? Det er mulig.»

5. oktober uttalte han: «Mennes holdning er svært forskjellig ettersom man iakttar dem i 1945 og under okkupasjonen. Det er en undervisning i psykologi som jeg daglig får. Den kommer noe sent, men den er i høy grad lærerik. Men hvorfor retter man da en slik bebreidelse mot meg? Fordi landet var okkupert. fordi jeg befant meg i en uheldig stilling og fordi det i dag er nødvendig å legge skylden på en eller annen, så legger de altså men på meg, selvom det er uhyrlig. Det som jeg burde påberope meg til gust for mitt forsvar, bruker man som middel til an-

november 1942 skulle ha uttalt: «Ved forberedelsen av den metodisk anlagte propaganda og ved korrupsjon av franske sjeler hadde Roosevelt desorganisert og svekket våre forsvarsmidler.» Laval sier til dette: «Vi ville at den universelle bolsjevisme som utgjør den mest redselsfulle fare som noensinne har tyngt menneskene, ikke skulle komme bak de angelsaksiske furer og for bestandig slukke den franske sivilisasjons lys. Hvis jeg ikke hadde kommet med slike muntlige uttalelser, ville jeg ikke ha kunnet stå imot visse tyske krav som var hårdere enn dem som vi har måttet oppfylle Disse uttalelser som ikke forpliktet andre enn meg, satte meg bedre i stand til å utføre mitt verv under de mange fryktinngyende vanskeligheter, som jeg måtte ordne opp i med okkupasjonsmyndighetene. Jeg protesterer mot ordet «forræderi». Jeg har ikke forrådt annet enn mine personlige interesser og jeg ofret meg for mitt land.»

I rettsmøtet 9. oktober siterer riksadvokaten en artikkel av Laval i Le Moniteur du Puy de Dome 15. desember 1942: «De so mdiskonterer den amerikanske seir, vil ikke forstå at Roosevelt i sin bagesje bringer med seg jødernes og kommunistenes dobbelte trumf. Det står andre fritt for å ønske den, men jeg er bestemt på å knuse den, koste hva det koste vil.» Og videre siteres en artikkel av 22. mai 1942: «Den krig som pågår i øst (mot Russland) angår hele den europeiske kultur. I gigantiske kamper setter Das Reich inn sine menn. Tyskland trenger arbeidshjelp.» Likeledes siteres et brev fra Laval til Hitler: «Jeg er bestemt på å gjøre alt som er mulig for Frankrike for å hjelpe Dem til å slå bolsjevismen ned og for å hindre Amerikas spekulasjoner med Europa og dets afrikanske forlengetse.»

Overfor dette og flere bemerkninger fra riksadvokaten svarer Laval: «Jeg kunne ikke drive noen annen politikk. Hvor finnes det fornuftige menneske som i 1940 kunne tro at Tyskland ville bli slått? Jeg var en fornuftig mann og kunne ikke drive noen

Femtekolonnevirksomhet og landssvik

Et dansk forslag med kommentarer

Den danske justisminister, K. K. Steincke, har lagt fram for folketinget et forslag om endring i den borgerlige strafelov med bestemmelser mot femtekolonnevirksomhet og straf feregler vedrørende forbrytelser mot statsforfatningen og de øverste statsmyndigheter. For de grovste forbrytelser opprettholder forslaget bestemmelsene i den midlertidige straffelovstillegg om dødsstraff.

Etter forslaget blir følgende handlinger, utført under krig, okkupasjon eller truende utsikt til dette, straffet med døden: Grovt landsforræderi, grovt høyforræderi, omfattende sabotasje, produksjons- eller trafikkstansninger, visse grove former for angiveri og tortur, drap og utsettelse av andres liv for fare.

Men inntil livsvarig fengsel straffes blant annet spionasje.

Med inntil 16 års fengsel straffes:

Svekkelse av Danmarks eller dets forbundsfellers kampkraft, tvang overfor riksdagen og regjeringen.

Med inntil 8 års fengsel straffes

økonomisk landssvik. Med inntil 6 års fengsel straffes skadelige offentlige uttalelser, som fremkaller fare for fiendtlige forholdsregler mot Danmark.

Da vi lenge har etterlyst slike bestemmelser for vårt lands vedkommende for å få en ende på de vilkårlige provisoriske anordninger med tilbakevirkende kraft, som har ødelagt enhver respekt for loven, skal vi gjengi endel mer uttømmende danske pressekommentarer til det nye lovforslag.

Politikeren skriver:

«En utvikling i den retning er normalt ikke ønskelig, men det er vist riktig, naar det af dem, der har udarbejdet loven, hævdes, at de nye straffe er et vaaben i samfundets haand. Den foreslaaende bestemmelse om den ulovlige propaganda understreger udviklingen. I det «liberalistiske aarhundrede kunne man ikke tænke sig en paragraf som den nu foreslaaede:

«Den, som med økonomisk støtte fra fremmed magt eller fra nogen der handler i fremmed magts interesse, udgiver eller udbreder politisk propagandavirksomhed uden offentlig at oplyse, at saadan støtte modtages eller vil bli modtaget, straffes med hæfte eller fængsel indtil 2 aar. Oplysningen skal, for saa vidt angaar skrifter, ske ved udtrykkelig tilkendegivelse i hvert enkelt skrift og i øvrigt paa tydelig maade i forbindelse med hvert enkelt propagandaforetagende.»

Det vil ikke være svært å finne tilfælde fra den propaganda, som vi nu har overstaaet, hvor den foreslaaede paragraf burde anvendes. Bestemmelsen er dog saa vidtgaaende, at den ville kunne føre til uheldige resultater, hvis den ikke administreres af kloge anklagere, skarpsindige forsvarere og vise dommere.»

Sosial-Demokraten fremholder, at en demokratisk stat har plikt til å verne landets frihet mot indre fiender og sier:

«Det har længe været klart, at den nugældende straffelovs bestemmelser er utilstrækkelige overfor en femtekolonne-virksomhet, som udfoldes under former, der er langt mere varierende end de forbrydelser mot statens sikkerhet og selvstændighet, som den gamle straffelov regner med. Den ude fra kommende infiltration, som truer demokratiske lande, er et så alvorligt fænomen, at en udvidet lovgivning er fornøden, og det forslag, som justisminister Steincke forelagde folke-

Brev til „8. Mai“

AKTIVE OG PASSIVE
MEDLEMMER AV NS

Det er fremdeles nok så alminnelig — selv i «8. Mai» å skjelve mellom aktive og passive NS-medl. når det gjelder spørsmålet om ansvar eller skyld i påstått landssvik. Det ser ofte ut som at der medgis at de aktive NS-medl. med en viss rett kan anklages. En rekke av de skarpeste jurister og andre som hevder at kapitulasjonen den 10. juni 1940 var landsomfattende og fullt ut rettsgyldig, og som dermed slår bena unna hele det såkalte rettsoppgjør og erklærer det for ulovlig og ugdydig fortsetter enda med å skjelve mellom «aktive» og «passive», — fritar helt de siste, men unlater å uttale seg på samme grunnlag om de «aktive». — Selv dr. juris Gustav Smedal har i sin bok «Patriotisme og landssvik» skjelnnet mellom de to grupper av NS. Selvfølgelig har heller ikke han kunnet angi hvor grensen går mellom å være berettiget til betegnelsen «aktiv» og det å ha vært passiv. — Allerede dette forhold gjør skjelnningen umulig, hvis en da ikke med «aktiv» mener enten alle som i årenes løp innehadde tillitsverv i partiet eller de som deltok i landets administrasjon. Dette kan saktens fastslås, men resultatet vil likevel være ytterst misvisende, idet en hel del av disse var utpreget passive, mens mange såkalte papirmedlemmer — uten verv eller stilling kunne være særdeles aktive i vanlig mening, selv om de ikke deltok i et eneste NS-møte. Vi bør derfor, etter min mening komme helt bort fra denne skjelnningen i vårt forsvar. Det kan så lett bli misforstått derhen at aktiv betyr skyldig. Vi bør tvertimot fastslå det virkelige forhold både i tale og skrift: De aktive kan ikke utpekes etter verv og stilling, og de som hadde med landets administrasjon å gjøre, eller hadde verv i et lovlig parti, er like uskyldig dømte som de såkalte passive uten verv eller stilling.

Det berodde også i høy grad på tilfældigheter hvem som ble bedt om å overta partiverv eller stats- og kommunestillinger. Folk med god utdannelse, erfaring og innsikt kunne bli valgt ut, selv om de var ideologisk passive. Hadde man inntrykk av idealisme, rettsindighet og patriotisme kunne det være grunn til utnevning. Men en kan da spørre om slikt skal skjerpe til ansvar og straff. Faktum er jo at det var disse som bar landet frelst gjennom «krigen» (Les okkupasjonen). De fortjener takk og heder, ikke straff. Med «aktive» kan man i hvert fall ikke mene terrorister og torturister. De må i tilfelle regnes som negative størrelser som skadet

be om rett, forsoning, forståelse osv. hos disse våre såkalte maktthavere. Norge idag, er et usselt styrt land.

Det var nok mange dårlige, ja, simple NS-folk også «beingnagere» osv. men de fleste var dog idealister og virkelig klarsynte folk. Men nu dommes mest alle likt, og de stakkars barna må også bøte. Norge er ingen rettsstat idag — styres av en flokk ????? som har gjort Norge til en husmannsplass. Vi er solgt — vi har ikke mere å si. Hva har vi så å slåss for.

Verden trenger en renset og den kommer samme hvem av partene øst vest vinner.

— — Personlig er jeg antimilitær. Har vært og har gjort militærtjeneste. Jeg underskriver ikke — vil ikke blandes opp i mere. Men støtter alt som er rett og det Dere gjør som jeg finner rett.

NS-mann.

FRIERI TIL FRONTKJEMPERNE:

Etter sigende drives det en slags «verving» av frontkjempere, formodentlig med henblikk på ny anvendelse mot Russland. I 1929 lærte mange på Nygaardsvoldsregjeringens agitasjon om det djevlesvarte Sovjet, agitasjonen ble hengende i sinnene og bidro sitt til frontinnsatsen under krigen — som så ble straffet etterpå.

Det kan kanskje bebreides frontkjempere at de mangler sans for politiske finesser, men etter den agitasjon som var gått forut, måtte det være minst like lett for dem å forestille seg at de gavnet Norge ved å slåss mot russere som det måtte være for visse andre å forestille seg at de gavnet Norge ved å reise utenlands og delta i blokaden av sitt eget fedreland.

Men fengsel og brennemerkning som landssvikere er den lønn A-regjeringene har gitt dem som tok deres ord alvorlig. Det minste man nu må kunne forlange er at Nygaardsvold-Gerhardsen-klikken ber frontkjempere om tilgivelse for sine streker før man overhodet begynner å forhandle om noe som helst.

Oscar Aal.

Beredskapslovene

Hvor det er typisk for den karusell som heter «demokratisk» oppfatning av begivenhetene, det som har funnet sted innen den borgerlige pressesiden proposisjonene nr. 78 og 79 den 25. august sistleden så dagens lys. De forskjellige partier har

med meg, selv om det er uhyrlig. Det som jeg burde påberope meg til aust for mitt forsvar, bruker man som middel til anklage. Jeg kan bevise at jeg ikke har noe ansvar for krigen, og hvorfor skulle jeg så ta ansvaret hadde jeg ikke den samme tanke som folk omkring meg hadde og som var så enkel og naturlig? Den bestod i å si: Men hvorfor ikke overlate til dem som allerede har ansvaret det ennå tyngre ansvar å representere vårt land overfor okkupasjonsstyrkene? Vel, jeg trodde at jeg ved denne anledning kunne hjelpe mitt land av grunner som jeg skal forklare dere. Jeg ble stående i regjeringen samtidig som alle Frankrikes kadre forble på sin post. Det var ikke fordi det var blitt begått feil at jeg burde ha oppgitt makten og flyktet. Jeg hadde tvert i mot plikt til å reagere i den utstrekning mine svake hjelpemidler tillot det, og de var meget svake....»

I rettssmøtet 8. oktober ble det referert i retten at Laval 20.

Utrenskningen

— Fortsettes fra side 2 —

publikum med en bok på svensk om oppgjøret. I Sverige bør man imidlertid være oppmerksom på at forfatteren ikke er en gammel juridisk vismann som fra olympiske høyder lidenskapsløst fordeler lys og skygge men en ung professor som i høyeste grad er part i saken, og som har engagert seg dypere enn de aller fleste i et oppgjør som mer og mer blir gjenstand for en vel underbygget og berettiget kritikk.

Til slutt et par orienterende opplysninger: Da Verdens Gang, som ansees for å være den norske hjemmefronts spesielle avis, hadde uttrykt sin misnøye med borgermester Bendz's artikler, omtrent på samme måte som professor Andenæs, skrev Vårt Land redaksjonelt: «Likevel tror vi for vår del at både Verdens Gang og alle andre her hjemme gjør vel i å ta disse opinionsyttringer i et så frisinnet og vennligsinnet blad som Handelstidningen alvorlig».

Den 23. juni 1950 har «Forbundet for Sosial Opprøising» meddelt Stortingets justiskomite at Forbundet «har mottatt en rekke anmodninger om å bringe rettsoppgjøret inn for De forente nasjoner og da peke på at det delvis strider mot De forente nasjoners erklæring om menneskerettighetene av 10. desember 1948 og at det dessuten på visse punkter krever fundamentale vesteuropeiske rettsprinsipper».

det fornuftige menneske som i 1940 kunne tro at Tyskland ville bli slått? Jeg var en fornuftig mann og kunne ikke drive noen annen politikk, og jeg drev den i Frankrikes interesse.»

Laval nekter å møte i retten

Den 9. oktober ble Laval dømt til døden. Dommen ble omtalt meget forskjellig i pressen. Det ble tildels meget skarpt påtalt at medlemmene av juryen offentlig manifesterte sin fiendtlighet slik at rettsforhandlingene ikke ga inntrykk av upartisk rettferdighet. —

Den 13. oktober ble to av Laval's forsvarere mottatt av general de Gaulle. De fremhevet at alvorlige uregelmessigheter hadde funnet sted under rettssaken, men de Gaulle var upåvirkelig. Den 15. oktober ble Laval hentet og skutt bak fengslet i Fresnes. Han nekter å sitte på en stol slik som skikken var og ble skutt stående.

tan Abdul Hanid og Chenas siste store statsmann Li Hung Chang, viseskongen av Kanton.

De to russere, den teoretiske anarkist Peter Krapotkin og medlemmets mann, fyrst Alexander Kurpatkin, Russlands krigsminister 1898-1904.

Vi har åndsfridom i dette land «først i gredom» men iverken i fjor eller i år har det falt en norsk storavis, borgerlig eller demokratisk, å ofre en anmeldelse på bebene av Sveriges «grand old man», tidens største geografiske oppdager Sven Hedin.

I Who's Who — den store britiske oppslagsbok finner jeg Hedin og Hamarskiold, Bohr, Hanssun, Boyer Trygve Lie (FN), alle den klass de har krav på.

Kongene er ikke i kuts. Belgierne bråker svært etter avisene å komme. Helder, stavkirker og fossekreter?

Sven Hedin kan unnvære flere anmeldelser, men blir vi egentlig større ved å isolere oss med våre nasjonale Hedins sammentreff med konger under andre forhold vil kaste seg aften-skjær over den gamle institusjon, som slår og faller med personlighetene.

La Hedins bok bli lest, diskutert, la den komme inn i sirkler som en protest mot den fornektelse av åndsfridommen som i dag herjer vårt akk så selvopptatt demokrati Norge. Escator.

en, at en utvidet lovgivning er fornøden, og det forslag, som justisminister Steincke forelagde folkettinget, betyder da også ifølge sagens natur både en utvidelse af det strafbare område og af strafferammerne. Uden tvivl vil der — når bortsees fra kommunisterne — være almindelig tilslutning til de ledende principer i forslaget.» Berlingske Tidende berømmer Steincke for å få tingene fra hånden og skriver:

«Et problem, der i Overvejelsernes, den pinligste Forsigtigheds og de endeløse Betæneligheders Tegn i Aarevis har været holdt svævende, er nu konkret udformet forelagt igsdagen og Offentligheden. Tanken om en udvidet og nøjere detaljeret Lovgivning paa dette Omraade er oprindelig fremsat fra konservativ Side. Den har vegeteret i Udvalg og Kommissioner, indtil den endelig nu har Udsigt til at skulle føres ud i Livet, og Hr. Steinckes Forslag synes os i det hele saa vel tilrettelagt, at Rigsdagen uden unødige Forsinkelser maatte kunne give det Lovkraft.»

Så er det å ønske at vi omsider kommer etter, så vi kan få klare linjer. Det vil bety at politisk hevn blir avløst av klare bestemmelser om borgernes rettigheter og plikter og ikke tilfeldigheter laget i hevn og hat

man i hvert fall ikke mene terrorister og torturister. De må i tilfelle regnes som negative størrelser som skadet og motarbeidet NS. (Forøvrig er det vel et spørsmål om ikke meget av historiene om tortur og terror er oppdiktet til støtte for «rettsoppgjøret».

En avsaft.

VIL IKKE BLANDES OPP I MERE

Unnskyld at jeg hefter eller forstyrrer. Men i bladet for 10. juli står et stykke av forbundets formann, Hroar Hovden: «Hvordan skal befallingsmenn og frontkjempere forholde seg i mobiliseringstilfelle?»

Dette er meget viktig. Men på samme tid helt opplagt hva vi alle NS har å gjøre. Vi er jo nektet å tjene-stegjøre i Norges forsvar — militærtjeneste. Dette er jo en av våre straffer. Er det så noe å spørre om hvordan vi skal forholde oss. Nei, vi har ikke noe med det å forsvare Norge — eller om man vil si slakte mennesker.

Vi må slutte med å ligge på kne og

av dem som rømte fra ansvaret. Hovedsaken er å få klare bestemmelser om femtekolonnevirksomheten som i dag blomsterer utenfor regjeringens egne vinduer. Gullrublenes tid burde være forbi.

siden proposisjonene nr. 78 og 79 den 25. august sistleden så dagens lys. De forskjellige parti-aviser flommet over av begeistring. Endelig skulle det komme noe som var i stand til å holde «visse folk» i nakken. Når først disse forslagene var vedtatt ville selv åndssvake kunne fatte hva «landssvik» var, og ethvert ytterligere behov for å måtte ty til «landssvikoppgjøret»s tilbakevirkende lovgivning være eliminert. «Hardt, men rettferdig!» var den karakteristikk som gikk som en rød tråd gjennom samtlige pressekommentarer. Er det kan hende noen som kjenner uttrykket igjen?

Til hell for pressen — som jo ynder å kalle seg selv for almenhetens veileder — var det blant dem som skulle veiledes en og annen som hadde overlatt etterkrigsårenes forstandsdevaluering. Først en liten forsagt innvending a la barnerøsten i «Keiserens nye klær», så en økende mumling i videre og videre kretser, og så endelig idag — etter knappe to ukers forløp — et fullstendig skred av indignerte protester mot hva justisministeren hadde trodd det skulle ha lyktes ham å få lurt inn i norsk lovgivning.

Vei, — att og fram er' like langt. Den demokratiske presse har med relativ hurtighet beveget seg rundt alle sirkelens 360 grader, og selv — Fortsettes side 5 —

Gamle notater

(Med forklarende bemerkninger)

Av misjonsprest R. Sandstad

Beitstad 9. mai 1945. Det har vært innbrudd i vårt hjem i natt. Radiomottakeren og en del andre ting er stjålet. Man mener det er noen tyskarbeidere, som på denne måte søker å bevise sin nasjonale holdning.

10. mai: Fikk idag besøk av klokkeren med familie. De er en del oppskaket etter at en heilagjeng har holdt dem våkne i natt. Vi talte litt sammen om hvor underlig det er, at det virkelig er lyktes for internasjonale propoganda å få våre gamle venner til å betrakte oss som fiender. Vi på vår side betrakter jo slett ikke «jössingene» som fiender. Vi bare beklager at de ikke forstår faren ved Sovjet-Russlands stadig økende makt og innflytelse. Vi betrakter jo heller ikke England og USA, som fiender, men beklager at disse våre vestlige venner og rasefeller gir Sovjet sin ubetingede støtte, og ikke betenker seg på å legge Europa i ruiner.

Det var hyggelig å få besøk av disse venner. (Da klokkeren senere

ble dømt til flere års tvangsarbeid, og familien således kom på bar bakke ble fruene syk og døde).

Slik som tyskarbeiderne og svart-handlerne nu raser mot oss i NS., rekner jeg med å bli arrestert med det aller første.

Lensmann og ordfører — de høyt ansatte brødrene Welde — er allerede sendt til Falstad konsentrasjonsleir. Det sies at lensmann Welde ved arrestasjonen ble hånet av pøbelen

11. mai 1945: Var idag en tur til prestegården for å bringe alt i orden på kontoret. (Da soknepresten hadde nedlagt sitt embede som protest mot NS. var jeg rent midlertidig blitt konstituert i stillingen).

På veien møtte jeg en stor bil med hjemmefront-«politi». De hadde arrestert en rekke gårdbrukere, som hadde stått i NS. Klokkeren hadde de også tatt, og nu ville de ta meg med det samme. Ved noen parlamentering fikk jeg det utsatt til i morgen. Da kommer de og henter meg.

Som misjonær i China er jeg undertiden kommet i kontakt med kommunistiske soldater, som har truet med å ville hugge hodet av meg. Jeg har følelsen av at det er noe av den samme kommunistiske mentalitet som behersker dem, som nu følger oss her hjemme.

Steinkjer, (fangebrakka)

12. mai 1945.

Hjemmefront-«politi» Elnan kom pent og pyntelig og hentet meg i personbil idag. Han var ikke bevopnet.

Det bar først til Beitstad lensmannskontor, hvor en nettopp konstituert hjemmefront-lensmann presiderte. — Der ble opptatt en kort politiforklaring. Man ville særlig vite om der fantes våpen i mitt hjem. Det gjorde det ikke.

«Lensmannen» biler meg til Steinkjer (ca. 2 mil). Han nyttet høvet til å eksaminere meg. Jeg besvarer gjerne hans spørsmål, for vi har jo intet å skjule. Da kan det nok stille seg noe anderledes for hjemmefronten, som utvilsomt har mange politiske snikmord på samvittigheten.

Vi har kjempet ærlig og med åpent visir for Norges — og for så vidt for hele Europas — politiske og økonomiske frihet og selvstendighet.

Nederlaget gjør Europas folk til renteslaver — inntil enda verre ting skal skje. »De folk, som gudene vil utslette, slår de først med blindhet». Men vi er nu satt utenfor, og er således fritatt for ethvert ansvar for den videre utvikling.

Blant fangene i brakka er en gammel mann, som sitter og gråter. Jeg går bort til ham og trøster ham med at det selvfølgelig er den rene misforståelse at vi er blitt arrestert. Vi har jo slett ikke hjulpet tyskerne. NS arbeidet jo tvert imot på å få tyskerne ut av landet vårt. Mens kampene ennu pågikk i Norge (før 10. juni 1940) var NS-folkene ofte i forresten rekke i den ellers nokså håpløse kamp. (Personlig tok jeg den gang stor risiko ved å hjelpe flyktende englendere. Tyskerne hadde hatt rett til å skyte meg som franc-tireur).

Vi håper også at det må være sant, hva man sa til oss før arrestasjonen — at det kun dreiet seg om en kortere internering for i overgangstiden å beskytte oss mot overgrep fra pøbelens side. Vi skal da altså få en liten ferie på statens bekostning. Det er jo slett ikke urimelig etter flere års bittert slit for å redde folk og land fra de største ulykker.

Falstad fangeleir 13. mai 1945.

Da vi kom hertil, ble det slutt på idyllen. Vaktmannskapene her synes ikke nettopp å gi inntrykk av å ville beskytte oss. De opptrer nærmest som om de skulle være våre dødsfiender — av hvilken grunn vet jeg ikke. Vi betrakter i hvert fall ingen landsmenn som fiender.

Vi blir oppstillet på gårdsplassen, og står der i mange timer. En mann i islandstrøye later til å ha stor myndighet. Han henvender seg til en av fangene — en ung redaktør: «Er du idealist?» «Ja», «Spring marsj!»

Den stakkars bleke og trette redaktøren springer og springer under hyppige tilrop fra mannen i islandstrøyen. Til sist siger den plagede redaktøren bokstavelig talt sammen av utmattelse. For meg forsvinner Falstad fangeleir for en tid. Jeg ser en annen scene: Jesus fra Nasaret på via Dolorosa — jeg ser ham segne under korset.

Ved midnattstid blir det omsider min tur å komme inn på kontorene til de høye herrer, som sitter der. En vaktmann går og puffer meg i ryggen med en maskinpistol.

Vi får selv legge fram på bordet, hva vi vil ha med i fengslet. Jeg velger bibel og salmebok. Så blir vi kroppsvisitert. De tar alt — like til litt

Påtalemyndigheten har henlagt saken mot Generalkonsul P. HARSEM for boken «UTROLIG MEN SANT»

Boken sendes portofritt fra oss mot innsendelse av kr. 10,—.

Skriv til: «8. mai», Box 41, Kristiansund N.

Stortingsmelding nr. 64 Morderne i Praha

eller

bukkenes syn på havresekken -

Av Toralf Fanebust

Aldri før er en stortingsmelding i den grad blitt publisert og planmessig utnyttet i propagandasammenheng som tilfellet er med den nåværende nr. 64. Som part i saken har den samlede dagspresse vært særdeles romhendt med spalteplassen og tendensløs i over skriftene. Ikke med ett eneste ord ses noen redaktør å antyde at denne «orientering» kanskje kan være noe subjektiv — som ethvert partsinnlegg. Meg minner den derimot mest om bukkenes syn på havresekken.

Men da stortinget også er part i saken, ja etter mitt skjønn hovedskyldig i «rettsoppgjøret»s rettslige misere, må en anta at den hele «orientering» — som jeg vil kalle selvforvarsorienteringen — bare vil resultere i tilsiktet sandstrøing. Deretter kan en ta fatt på lovfestingen av den nye paragraf 86, for at det kan være en ubrutt linje i tidens ånd og metode.

Like vel bør vi til en viss grad unnskyldt påtalemyndigheten — og dagspressen — og stortinget, og ta alt i den best mulige mening. De herre potentater gjør visst sitt aller beste — ut fra sine forutsetninger.

Å se upartisk på sakene har aldri vært påtalemyndighetens sterke side. Den har alltid vist seg å være meget mer ensynt enn bredsynt og langsynt.

I en kort kommentar er det ikke mulig å gå den omfangsrinke stortingsmelding etter i sømmene. Andre vil visseilig gjøre det. Som en almengyldig anskuelsesundervisning vil jeg derimot kort fortelle hvordan biskop Bang så på den kommisjon som i sin tid gransket og dømte Hans Nielsen Hauge til to års slaveri — på toppen av sju års varetektfengsel:

(Det var altså ikke manglende granskning som lå til grunn for miseren.) «Men hans eget fedreland hadde satt en skamlett på seg som ikke kunne skjules av det som hendte den 17. mai 1814.»

Med all respekt forøvrig for rettsoppgjørets grunnleggere, utøvere og beskyttere, så vil visst ingen av dem påberope seg en høyere grad av rettsmoral og ærlig vilje enn overrettsassessor Collet og rådmann Ingstad som med så stor skråsikkerhet dømte Hauge. — Det hindrer dog ikke at vår tids justismenn uten unntakelse deler biskop Bangs syn på Hauge og hans sak.

Tross min store og vel begrunnede ulyst overfor nasjonalsosialismen, har jeg lært mange personlige helt utmerkede NS-menn å kjenne disse årene. Om forbausende mange av dem er det ikke overdrevent sagt at de må kvalifiseres blant Norges aller beste borgere, O. C. Gundersen, Johs. Andenæs og undertegnede medregnet! — Like vel faller det meg ikke et øyeblikk inn å ville sammenlikne en eneste av dem med H. N. Hauge. Det er da heller ikke nødvendig av noen som helst grunn. Alle vet at det her i landet heldigvis ikke eksisterer titusenvis landsvikere. Det er det norske storting som med sin famøse anordningslov har påført vårt samfunns legeme dette skammelige sår. Og det kan ikke være vanskelig å forutsi hva fremtidens biskop Bang kommer til å slå fast om vår tids potentater og deres verk.

Stortingsmelding nr. 64 forandrer intet av foreliggende fakta. Den går da også utenom de vesentligste ting og forvirrer med en masse uvederhef-

Av Katharina Skancke

Gudny Høegh Omdal har i dagspressen og ellers rettet en anmodning om å protestere mot de tjekiske makthavere. I den anledning sendte frk. Katharina Skancke (søster av den drepte professor Ragnar et innlegg til Aftenposten, men fikk ikke det returnert. Hun henvendte seg da til «Norges Kvinner» som tok inn nedenstående. Jeg synes dette bør komme fram i «8. Mai».

Ragnhild Wiesener.
Ærbødigst

I «Norges Kvinner» for 7. juli har Gudny Høegh Omdal — også i dagspressen — oppfordret alle større organisasjoner til overfor de tsjekkiske makthavere å uttale sin avsky og harme over at de forfølger og myrder sine medborgere etter lover og rettspraksis som står i strid med alle anerkjente menneskerettigheter.

Denne berettigede protest mot barbariet skulle jo alle ville være med på. Men det spørsmål melder seg helt naturlig: Bør vi ikke som «frie» nordmenn først og fremst protestere mot den barbariske dødsstraff i vårt eget land? Vi kan etter min mening ikke «takke vår skaper for at dette ikke skjer hos oss» all den stund vi har den sørgeligste erfaring for at det skjer. Og når slikt — og meget annet — har kunnet skje trenger et annet spørsmål seg fram:

Hvordan er det med våre lover og vår rettspraksis? Står de ikke i opplagt strid med vår grunnlov og dermed med anerkjente menneskerettigheter

Gudny Høegh Omdal skriver på vegne av styret for «Kvinnelige Tysklands-fangers forening»

Mon ikke mine nevnte spørsmål også reiser seg hos de allfor

Da statsminister Gerhardsen satte storangiveriet i system

Og så brøt menneskejakten ut i lys lue

Slik feiret den «forsonende» Gerhardsen sin hjemkomst

Den 8. juni 1945 sendte ordføreren Oslo, Einar Gerhardsen — den senere statsminister i rettsoppgjørets regjering — ut følgende rundskrivelse til kommunens funksjonærer og arbeidere:

«I begynnelsen av året sendte hjemmefrontens leuelse ut parole om at det skulle samles inn opplysninger om NS-medlemmer og andre som under okkupasjonen hadde vist en lite verdig holdning. Opplysningene skulle brukes som bevismateriale under oppryddingen etter krigen. Ordføreren har brakt i erfaring at hjemmefrontens kommunegruppe på samme tid anmodet sine tillitsmenn innen de forskjellige etater i kommunen om å samle slike opplysninger.

En ønsket spesielt opplysninger om følgende forhold:

1. Medlemmer av NS. En gir opplysninger om disse som kan ha interesse.
2. De som i okkupasjonstiden har meldt seg ut av NS. Hvis mulig angis tidspunktet, eventuelt motivene for deres utmelding.
3. De som ikke ved sitt svar avviste lojalitetserklæringen av 14. desember 1940.

4. De som har brutt parole ved å søke blokkerte stillinger, har latt seg beordre til sådanne, søkt lønnsopprykking eller har møtt frem til NS-propagandamater, de som har medvirket til handlinger av denne arten ansees som blokkadebrytere. En regner med at parolen om «blokkade av offentlig tjeneste» skulle være alminnelig kjent for kommunale funksjonærer fra 1. mars 1943, for andre utenom kommunen fra 1. juli 1943. Paroler som er gitt av anerkjente motstandsgrupper før 1. februar 1942 berøres ikke av disse tidspunkter. For den som har søkt stillinger etter funksjonærer som er arrestert, avskjediget av politiet grunner eller som har latt seg beordre over i slike stillinger, regnes tidspunktet fra NS overtakelse av kommune-styrenes funksjoner.

alle gå til protest — i organisasjoner og enkeltvis — mot hvert samfunn som forfølger og myrder (det er mange måter å myrde på — ikke bare ved skudd etter dødsdom) sine medborgere etter lover og rettspraksis.

5. De som har brutt andre paroler gitt av HL eller av noen av dens grupper.

6. De som frivillig har samarbeidet med NS eller tyskerne, påtatt seg oppdrag for disse, nydt fordeler, ydet medlemmer av NS eller tyskerne gunstbevisninger, f. eks. ved presanger og blomster, skaffet varer osv. Herunder medtas også de som har hatt privat samkvem med tyskerne eller medlemmer av NS.

7. De som av frykt har vegret seg for, eventuelt nektet å støtte pengeinnsamlinger eller andre hjelpeaksjoner eller den som har betalt bidrag til en hjelpekasse, men senere sluttet, angis motivene for opphørt.

For å supplere det materiale som er samlet inn og for så hurtig og så effektivt som mulig å kunne foreta en fullstendig opprydding, har hjemmefrontens kommunegruppe pålagt endel folk det byrderulle og ubehagelige arbeide å innhente supplerende opplysninger om forhold som er omhandlet i det foran gjengitte direktiv.

Ordføreren henstiller til alle fagsjefer og andre kommunale lønsmottakere at de etter beste evne bistår dem som er oppnevnt i deres arbeide. Det som en ønsker lønnsstakernes bistand til å skaffe tilvele, er faktiske opplysninger om konkrete ting, bygget på uomstøttelige kjensgjerninger. Jeg vil understreke at oppryddingen vil finne sted i fullt rettslige former og at enhver vil få sin sak samvittighetsfullt gransket.

For å forebygge mistrotaelser gjør jeg oppmerksom på at enhver etatsjef og funksjonær (arbeider) forøvrig etter loven er forpliktet til å medvirke til, herunder også ta initiativet til, at utrenskingen av NS og «stripede» funksjonærer blir gjennomført på effektiv måte. For øvrig henvises til lønnsrådmannens rundskriv av 22. mai d. å.

Denne rundskrivelse hvorved storangiveriet ble satt i system, er ikke noe særsyn for Oslo. Lidenskapene kom i kok over hele landet, misunnelse, spekulasjon og hat slo ut i lys lue, og resultatet merkes fremdeles — ikke minst på de sviakende kommunebudsjetter, hensmulring av de under NS-ordførerne opparbeidede

Det er en revolusjon som har funnet sted

VELFERDSSTATEN OG
SKATTENE

Felles for Velferdsstatens sosialistiske forkjempere er at de betrakter sine medmennesker som statens melkekyr. For å holde oss til bildet preserer og presser de melkemengden opp til det rent fantastiske, men de er ikke på det rene med at det går ut over fettprosenten, d.v.s. at krona blir mindre og mindre etterhvert. Etter oss kommer syndfloden, mener de vel, og de nøyer seg med øket produksjon av blåmelken. — Danskene har en egen evne til å finne fram til det humoristiske i alle situasjoner. Det har de gjort også når det gjelder skattetrykket. I en ønskekonsert i dansk radio spilte man forleden «Jeg bærer med smil min byrde». Det var en hilsen fra skattebetalerne i Holbæk til statens skattemyndigheter. Viby syntes at ideen var så god at noen av dens borgere kort tid etter sendte «de skattede myndigheter» en hilsen gjennom radio i sangen «Alt hva jeg eier er ditt». Den danske kollega som forteller dette, mener at et utdrag av «Røverne» ville ha passet ennå bedre. Herhjemme ville sikkert skattemyndighetene omgående ha svart med «Det vil alltid klaga og kytta».

Mens vi beskjeftiger oss med skatten, skal vi gjengi en uttalelse av Olav Oksvik som ikke legger fingrene imellom. Den er å finne i «Samtiden» nr. 2, 1950: «Uten den høye beskjeftigelsesprosent som gir praktisk talt alle arbeidføre en fortjenende evne og dermed direkte eller indirekte kan utlevere dem til skattevesenet, er vår finansielle stilling umulig. Skattevesenet sørger i dag for den sosiale utjevning som man tidligere bare trodde kunne ordnes ved revolusjon, og denne erkjennelse er jo i seg selv et stort fremskritt samfunnsmessig sett.» — Dette er greie ord for — skattepengene. Det er en revolusjon som har funnet sted, og den betyr at alle er blitt fattigere og ingen — selv ikke staten rikere. Vår tids sosialøkonomer burde dog ikke i den grad ha forlatt sin barnelærdom at de har glemt historien om de syv fete og de syv magre kyr. Den er i et netteskal mer verd enn alle Brofoss' og professor Frisch' alenlange teorier, som gjør oss alle fattigere endog på illusjoner.

Når vi først er begynt med skattene, vil vi også fortsette: England — også en av de fetele velferdsstatene

Bang så på den kommisjon som i sin tid gransket og dømte Hans Nielsen Hauge til dødsstraff. Okkupasjonsstyret av sju års varetektfengsel:

«Når man gjennomleser denne lange rekke av forhør på flere hundre kvestioner, så bringes man uvilkårlig til å reise den anklage mot de to kommissærer at de under deres gjerning mer gir inntrykk av partifeller der på enhver mulig måte søker å komme en forhatt motstander tillivs, — enn av den juridiske institusjon der med upartisk ro og objektiv holdning søker å finne lys i kjennsgjerninger.

Forresten byr rettferdigheten å gjøre oppmerksom på at Kancelliet i København hadde diktert kommisjonen det synspunkt ut fra hvilket den hadde å gå. Og Kancelliet var jo forsåvidt i sin rett som det hadde latt seg føre bak lyset av autoritetene i Norge.»

«Man skal ikke lenge syale med denne tids begivenheter før man blir enig med Jonas Lie i at det var disse embetsmenn og ikke Hauge der burde være kastet i fengsel,» skriver biskop Bang.

Og i sin nye bok: «Guds vandringsmann» bemerker forfatteren Alfred Hauge: «Det er vel neppe noen nordmann — når en unntar de siste års rettergang — som har fått sitt liv så grundig gransket som Hauge.»

toalettpapir, som jeg har i en lomme. (Hensikten med dette forstod jeg senere, da jeg fikk dysenteri, og det ikke fantes papir å oppdrive — hverken på de eller andre steder i leiren. Det var en infam måte å plage oss på).

Vaktmannen — hvis pistol jeg har i ryggen — kommanderer meg til et indre kontor. Der sitter et par offiserer i flotte uniformer. De skal også se, hva vi ønsker å ta med i fangehullet. Jeg legger bibelen og salmeboken på bordet. Da raser de, og den ene brøler: Er 'u både nazist og rell'øs, så nei-Gu' om 'u får køl i Hølvotet!

Deretter blir vi puffet ned i et mørkt rom. (Jeg ser nu at den elektriske pæren er fjernet. Det er nok gjort for at alt skulle virke ekstra uhyggelig på oss i natt). Vi hører noen redselsfulle skrik. Jeg antar det er vaktmannskapene, som morer seg med å spille komedie for å skremme oss.

Vi famler oss fram i mørket og finner omsider noen ledige køyplasser. Vi fryser ubarmhjertig, men sovner litt allikevel — uten sengkler på de harde briskenes.

Det er søndag idag. Jeg har lest dagens tekst og holdt en kort andakt her i «lusebrakka», som altså nu er vårt hjem. Vi sang: «Gud signe vårt dyre fedreland» og «Vår Gud han er så fast en borg». Guds ord gir fred i sjel og sinn — selv under disse forhold.

Stortingsmelding nr. 64 forandrer intet av foreliggende fakta. Den går på utenom de vesentligste ting og forvirrer med en masse uvederheltigheter. Selverkjennelsens sti er nok ikke lett å slå inn på for dem som beiter langs den brede vei.

Det er mulig at jeg ved en senere anledning vil komme inn på stortingsmeldingens mangler og uvederheltigheter, om da ikke noen annen gjør det både hurtigere og bedre. For jeg kan ikke skjønne at påtalemyndigheten med denne opportune orientering til stortinget oppnår noe annet enn å kaste en hanske til opposisjonen — og at det blir opposisjonen som får til oppgave å sette tingene på plass. — Hverken påtalemyndigheten eller stortinget er selv istand til å gjøre det. Det tør jeg trygt forutsi uten å avvente stortingets handsaming av stortingsmelding nr. 64.

16. september 1950.

Torolf Fanebust.

Beredskapslovene

— Fortsatt fra side 4 —

proposisjonenes utlagte barnefar — statsråd Gundersen — har måttet sanne det gamle ord om «krukken går så lenge til vanns, at den kommer hankeløs hjem igjen». Idag er også han på full retur. Herregud, sier han nu, det er da ikke alt jeg sier som er så alvorlig ment. La oss snakke om tingene! Og pressen som har tatt til å forstå at den planlagte inngjerding ikke bare er tilpasset «rettsoppjøret»s rettferdighetsbelastede ofre, men at den er vid nok til eventuelt å kunne komme til å omfatte også dem som er av «god» avstamning, har i en våknende angst for konsekvensene beslagnagte type-kassenes samtlige beholdninger av m og e og n! Selv heimefrontorganet «Verdens Gang» har funnet å måtte skifte ut beugelstringens festkledning med innvendingsens mere hverdagsgrå kledebon.

Det gikk ilde med den smarte skredder og hans hjelpere da først almenheten og siden majesteten selv ble klar over svindelen med «de nye klær». Belønningen ble brede remmer skårt av rystende rygger. Det skal bli interessant å se hvilken belønning Stortinget kommer til å anse passende for skredderfirmaet «O. C. Gundersen & Co.»

Kritikkøst å nytte gamle tyske motejournaler er nemlig ikke tiorådlig. Såpass skjente endogså de som sognet til NS-bevegelsens ideologi. Men det har justisministeren av 1950 ikke hatt evnen til å forstå. For han har de gamle mønstre vært forlokkende og uimotståelige.

Er det igrunnen ikke rart med «hain Næ'mesis»?

Gudny Høegh Umdal skriver på vegne av styret for «Kvinnelige Tysklands-fangers forening» Mon ikke mine nevnte spørsmål også reiser seg hos de altfor mange Norgesfanger som kanskje før eller siden — hvis det ikke var så inderlig smakløst — også vil danne sin forening og ut fra den gå inn for friheten, hvor i verden den enn måtte være truet?

Vi har ganske riktig ikke lov til å sove lenger. Engang må sannheten sees i øynene. La oss

hverdt samfunn som forfølger og myrder (det er mange måter å myrde på — ikke bare ved skudd etter dødsdom) sine medborgere etter lover og rettspraksis som står i strid med alle anerkjente menneskerettigheter. Vi har meget å takke vår skaller for, men også meget å be og bønnfalle om:

La oss få begrepene på plass igjen. La oss få ærligheten og kjærligheten i høysetet igjen — hos oss og hos andre.

Katharina Skancke.

Postfunksjonær går i rette med riksadvokaten

Dagbladet skriver at brevbruddsaken fra Stavanger har vært trenert gjennom flere år. — Og vi tar oss den frihet å spørre om ikke dette er en injurie som rammer påtalemyndigheten — helt opp til justisdepartementet? — Dagbladets adresse er som kjent Oslo, så det skulle vel da tilfelle statsadvokat Dorenfeldt å gå til arrestasjon av sjefredaktør Einar Skavlan.

Det er nå snart tre år siden Stavanger Politikammer foretok dette brevbrudd og etter innstilling av den nåværende politimester Kvalsund (som dengang var suspendert, og som var brevets avsender), har nå riksadvokaten gått med på at det fremmes siktelse mot den politibetjent som tilbakeholdt brevet og lot det åpne, løste det og limet det igjen.

Da den skumle plan som brevbruddet var et ledd i, mislyktes — og det tok til å lukte svidd — ble det ifølge siktelsen — av den samme politibetjent forfattet og skrevet et anonymt brev i sakens anledning, adressert til avsenderen!

Postsekretær Otto Fosse, Stavanger, gikk med på å besørge brevet tilbakestemplet tre måneder. Det skulle nemlig brukes som «bevis» i saken. For dette forhold er politibetjenten også siktet, men ikke postsekretæren, da «han er i en ganske annen stilling», bemerker riksadvokaten.

En postfunksjonær som vi har snakket med, uttaler at han selv sagt ikke betviler riksadvokatens juridiske kompetanse, men at det nok kan tenkes han er dårlig informert når det gjelder postfolkens tjenestereglement.

«Riksadvokaten har uttalt at når en postfunksjonær får anmodning om bistand fra en politimann tilknyttet fremmedkontoret, må han gå ut ifra at han

varetar politiets gjøremål. Det er ikke funnet bevis for at Fosse forsto at konvolutten skulle brukes på en rettsstridig måte. For hans veik blir derfor saken å henlegges etter bevisets stilling.»

Herr riksadvokat! — En postfunksjonær har å varetas postetatens gjøremål. Overfor ethvert spørsmål av ovennevnte tvilsomme art, har han inngensomhelst rett til å handle på egen hånd, og (som i dette tilfelle) langt mindre forlede andre til å gjøre det. Han har enten å vise vedkommende politimann til postmesteren, eller selv å forelegge spørsmålet for mesteren.

At det med hundre prosent sikkerhet ikke ville ha lyktes komplottet å overtale postmester Bjelland til å gå med på en så skummel affære, forklarer kanskje hvorfor sekretær Otto Fosse ble utvalgt? At hans forstand ikke strakk til for å begripe at tilbakestemplingen skulle tjene et rettsstridig formål, kan selv sagt tenkes. Men bortsett fra forstandsspørsmålet burde han som aspirant til postmesterembetet vite at tilbakestempling av brev er både reglements- og rettsstridig i seg selv.

Ja, så led postfunksjonærens ord. Han var hellig harm på standens vegne.

Og for nå å sette kronen på verket, foreslår vi at tilbakestempler Fosse forfremmes til postmester i Stavanger når stillingen blir ledig senere i høst. Som en passende rehabilitering, dog ikke av standen — men av personen.

Men vi vil fraråde den i saken fornærmede part, politimester Kvalsund og politibetjent Gellein å gjøre seg forhåpninger om at saken noen gang kommer for lagmannsrett. Det skulle undre oss mer enn meget om ikke denne saken — i og med at den rettslige forundersøkelse endelig en

spekulasjon og hat slo ut i lys lue, og resultatet merkes fremdeles — ikke minst på de sviktende kommunebudsjetter, hensmulring av de under NS-ordførerne opparbeidede fonds og de nå gjeldstyngede kommuner.

Men de som hadde fagforeningsboka og partifarven i orden, slapp uten mén, deriblant de hundre tusener tyskarbeidere, som gasset seg.

Som et passende apropos til dette skal vi gjengi et brev som en nåværende A-partiordfører på Østlandet i juni 1941 sendte til en fordums venn:

«Kamerat!

Jeg må herved be om at mitt navn må bli strøket av NS. Jeg er jo heller ikke opptatt som medlem. Jeg går ut fra at du tar jobben som ordfører enda jeg mener at du helst skulle unnvære det, da du passer meget godt i den stilling du har. Jeg håper at du ordner dette for meg. Vi er da tross alt kamerater som aldri vil forsøke å legge hindringer i veien for hverandre. Jeg kan fortelle deg at ditt lønns tillegg er godkjent av fylkesmannen. Jeg vil takke deg for alle de stunder vi har hatt sammen i det politiske liv og jeg tror at utviklingen vil føre til at vi denne gang får rett».

Men brevskriveren ble ikke utrensket. Han lever i beste velgående som ordfører under den aller høyeste beskyttelse.

gang blir ferdig, vil være begravet.

Sakens behandling i forhørsretten bør derfor avsluttes med kiming i kirkeklokkene, slik som skikk og bruk er ved enhver større begravelse.

Og gjerne det. Vi for vår del tror at de impliserte har hatt straff nok i disse tre årene, og at de har fått en lærepenge som de sent glemmer.

Dessuten ligger hovedskylden

gjør oss alle fattigere endog på illusjoner.

Når vi først er begynt med skatteme, vil vi også fortsette: England — også en av de fatale velferdsstatene, som lever på den utgrunnelige stor-kapitalistiske Marshall-hjelps nåde — opplever i dag at landets forfattere

fatterne sier akkurat som gruvearbeiderne og forretningsfolkene: Hvorfor gjøre seg noen anstrengelse for å tjene mer, når alt sammen allikevel blir tatt fra oss i skatten? R. C. Sheriff som skrev «Reisen er slutt», slog det første slag. På fire måneder kan han tjene 10 000 pund med et umenneskelig slit. Når skatten er betalt, er det 3 500 pund igjen. Hvis han arbeidet hele året rundt, kunne han tjene 30 000 pund, hvorav han fikk beholde 4 500 pund. Hvorfor da arbeide otte måneder for 1 000 pund. Den berømte Neville Shute sier: — «Så snart jeg har tjent 10 000 pund på et år, holder jeg opp med å arbeide og bruker resten av året til å bygge modelltog og male. Det er snart på tide at jeg oppsøker et mere sivilisert land.»

Ja, vi har ikke så meget å tilføye. Men herr Olav Oksvik har fått sin revolusjon, og det er vel hovedsaken. Han klarer seg vel så lenge han lever, og om syndfloden så kommer, har han imens hatt gleden av sin republikk. Og den vil leve lenge etter ham. —

hos det Storting, den statsadministrasjon og de rettstilstander som i 1945—46—47 skapte bakgrunn og grobunn for forgævelser av denne art. Men disse hovedskyldnere rammes ikke av sakens eventuelle behandling i lagmannsretten, hvorfor vi tiltrer sakens skrinleggelse, og kiming! Hvilken etat som i de samme årene lempet kull under Hinnoms kjel, er det visst overflødig å slå fast.

Til De tusener dømte og forfulgte!

«8. Mai»

godtar ikke landssvikstemplet som makt-haverne ved hjelp av historiens største rettssvindler har pådyttet oss.

«8. Mai»

går derfor inn for full revisjon av «rettsoppjøret».

Er De enig i dette,

har De kan en ting å gjøre: GÅ INN for utbredelsen av

«8. mai»

ABONNER SELV, og SKAFF EN NY ABONNENT

Riksadvokatens redegjørelse -

— Fortsatt fra side 1 —

Vi godtar ikke riksadvokatens flotte forhåndsdom, og det er beklagelig at han her beveger seg på samme bølgelengde som politimester Omang, Kristiansund. En hadde lov til å tro at en riksadvokat — selv i stridens hete var mere reservert i sine uttrykk enn f. eks. politimester Omang. Men når han uten de nødvendige beviser utaler: «I skriftet «8. Mai» er det publisert en del artikler med tildels notoriske falske beskyldninger mot offentlig tjenestemann», da går han vel vidt. Selv for riksadvokaten er det for tidlig å uttale seg noe om dette. Likeså er det usmakelig at riksadvokaten må benytte seg av den usanne påstand at «politiets undersøkelser har brakt på det rene at noen av artiklene er skrevet på Akershus landsfengsel av den mangfoldige Bernt Somdalen».

Bernt Somdalen har ikke skrevet en eneste artikkel i «8. Mai». Derimot kom vi på et tidlig tidspunkt i besittelse av endel rapporter som Somdalen hadde skrevet til politiet om sin provokatørvirksomhet for Sambandspolitiet. Og det var nettopp disse rapporter som lå til grunn for våre avsløringer av Sambandspolitets uhyrlige arbeidsmetoder og som selveste riksadvokaten idag gir oss full medhold i. Fra en av disse rapporter, tok vi også den sensasjonelle melding, at en sakfører hadde utnyttet sine kvinnelige klienter på en måte som ganske sikkert hadde vært en undersøkelse verd. Om vedkommende sakfører har hatt med «rettsoppgjøret» å gjøre, overlater vi til riksadvokaten å undersøke.

Det var også fra en av Somdalens politirapporter vi tok meldingen om at L' Abee-Lund skulle ha hatt forbindelse med det tyske sikkerhetspoliti. Og hvis denne påstand ikke er riktig, har vi mot og rettskaffenhet nok til å trekke den tilbake, men det forhindrer ikke at vi atter gjen- tar vår tidligere anmodning om at L' Abee-Lunds forhold blir undersøkt på en upartisk måte.

Hva angår tyskeren Morios erklæring om en politiembetsmanns virksomhet som tysk agent under okkupasjonen, så ble den of-

somhet bak fengslenes murer og konsentrasjonsleirenes piggråd.

For å rettferdiggjøre den u-hørte måte Sambandspolitiet arbeidet på, bl. a. bruken av provokatøren Somdalen og anbringelse av provokatører i celle sammen med NS-folk og fingerte rømnin- ger, blir det i redegjørelsen lagt fram et brev som Somdalen alle- rede i 1945, hadde skrevet til en sambandsoffiser, at hvis Quis- ling ble skutt, ville nazistene ta motforholdsregler mot H. M. kong Haakon. Og så skriver de te sambandsledere. «Det er inn- lysende at en slik melding måtte utløse en rekke tiltak og for- holdsregler.»

Tiltak og forholdsregler mot mennesker som satt sperret inne, og som på grunn av den frykte- lige situasjon de var kommet opp i, ikke tenkte en tanke utenom sin egen skjebne?

At voksne mennesker, som til og med av politimester Welhaven er blitt skrytt opp i skyene for at de «utførte et særdeles betyd- ningsfullt og effektivt arbeide under stor personlig risiko og uten henblikk på egen vinning» (risikoen var vel størst da de reiste land og strand med Som- dalen!?) lot seg lure opp i stry av en hemningsløs og kynisk mann som Somdalen er uforstå- elig. Men like uforståelig er det, at riksadvokaten fremdeles tror å kunne bruke disse «redslens fryktelige kjennsgjerninger» som formildende omstendigheter for den uhorste provokatørvirksom- het, som ikke førte til annet enn å forverre situasjonen for en masse ulykkelige og uskyldige mennesker. Også en del bilspreng- ninger og et «attentat» mot tid- ligere riksadvokat Arntzen blir brukt som bevis for den frykteli- ge fare de arresterte NS-folk var for de «gode» nordmenns velferd og liv. Alt dette har gjort at riksadvokaten tross alt godtar bruken av de ekstraordinære ar- beidsmetoder.

Tror riksadvokat Aulie frem- deles at ryktene om «hemmelige» naziorganisasjoner medførte rik- tighet? Foreligger det beviser om slike organisasjoners eksistens? Er det bevist at «attentatet» mot tidligere riksadvokat Arntzen og

Forpaktning ønskes

av gård ca. 2 a 300 mål, helst m. besetn. og redskap. Bill. m. oppl. til eksp. under mrk. «Nå ell. senere», nr. 357.

Landeieendom

passende for råkost-helseheim, ca. 100—250 mål innm. og endel skog, ønskes kjøpt. Beligg. helst søndre Telemark ell. Aust-Agder, gj. ved elv ell. vann. Føderåd kan diskuteres. Bill. mrk. «Helst odelsfri» nr. 363.

Frukt til salgs.

Undertegnede ønsker forbindelse med solid kjøper av ca. 3000 kg god vinterfrukt. Skriv til Chr. Elmholdt, Heggedal st.

Avgjørende beviser — —

— Forts. fra side 1 —

Det fant av samme grunn ikke noen samlet forhandling sted mellom de to delegasjoner, men forhandlingene skjedde gjennom mellommenn.

Den danske utenriksmini- ster mottok ved denne anled- ning meddelelsen om at Dan- mark og Norge ville bli besatt av Tyskland idet en fra tysk side hadde visshet for, at et alliert angrep på Norge var umiddelbart forestående. De allierte erkjenner nå, at de på et meget tidlig tidspunkt av krigen planla et angrep på Norge. Lord Hankey, som var medlem av det britiske krigs- kabinet i 1941, dokumenterer således i sin nylig utsendte bok «Political Trials and Errors» at den britiske regjering had- de planlagt et slikt angrep før Hitler hadde tenkt på det og han nevner, at det av vitne- utsagnene i Nürnberg fremgår at Hitler hadde fått kjenn- skap til de alliertes planer.

Etter de seneste opplysninger — også fra en av deltakerne i møtet — er det altså fastslått at den danske regjering fikk forhåndsunderretning om den forestående besettelse, og at de tyske betingelser for dansk sær- stilling i det hele ble oppfylt.

Etter at Rostock-møtet er opp- klart, heves sløret for det vev av fortellser og direkte usannheter som fremlegges i de offentlige erklæringer — i den parlamentariske kommisjons beretninger og den hittil fremkomne historiske litteratur.

En skapte en myte for å redde seg selv. Titusener av uskyldige lands- menn ble kastet i konsentrasjons-

litikk og muligens for å redde allian- sen med seierherrene.

I 1947 stilte jeg det krav, at den såkalte utrensking måtte bli stanset fordi den hviler på et falskt grunnlag

Dette krav gjentas nå. Jeg oppfor- drer regjeringen og de politiske par- tier til ufortøvet å gjennomføre ful- stendig og alminnelig amnesti for alle politiske forseelser og full øko- nomisk oppreising for alle, som er dømt etter de særlige utrenskings- lover.

Skulle det ikke være mulig her i landet å oppnå oppreising for alle de personer, som siden 1945 er dømfelt for politiske forseelser vil det i ut- landet utkomme en utførlig og do- kumentert redegjørelse for de dansk- tyske forhandlinger. Det hertil nød- vendige materiale befinner seg alle- rede i utlandet, hvor også min om- fattende redegjørelse ligger klar til trykning.

Nærværende henvendelse er tilstil- let regjeringen, riksdagens medlem- mer og pressen.

København i august 1950.

Ove Lelf Guldberg.

Se her!

Arne Bergsviks adresse er BILLINGSTAD

„8. Mai“

kommer denne gang adskillig

Prima nysaltet uer

— ca. 90 kgs. pakning. Pris pr. td. kr. 65.—. Ekskl. fob. Emb.tillegg: 1/1 td. kr. 15.—, 1/2 td. kr. 10.—, 1/4 td. kr. 7.—

O. ANDREASSEN, Mohamn, Espenesbogen.

Er det helt umulig

å komme i kontakt med noen som tør stille seg som kausjonist for lån til nødv. driftskapital. Bill. mrk. «Krigsinvalid», nr. 316.

Radio for NS-folk

Jeg fører alle merker, reparerer alle merker. Fabrikerer god- kjente småtransformatorer for alle formål, omvikler alle slags radiotransformatorer etc.

NORDENFJELSKÉ RADIOLABORATORIUM

Diplomingeniør Gjerstad C. M.

Bersvendveiten 14. — Telefon 22703, Trondheim

Aktiv kompanjong

ønskes, helst med bopel i Oslo, for fabrikkasjon og salg av flyten- de plastikk til tetning og isolering etter tysk enelens og allsidige informasjon. Disse nye plastikkstoffer har hurtig fun- net en omfattende anvendelse i den vesttyske industri og annet steds.

Sivilingeniør Erhard Schoepke, Gvarv.

Ugift sveiser

får plass fra 1. eller 14. oktober på Stangnæs gård i Eidskog. F. t. 12 melkekuer, ungdyr og griser. Nytt mod. fjøs med melke- mask. og drikkekar. Flink gutt som er int. kan regne med gode betingelser. Søkn. med oppl. sendes gårdsbestyrer Gjestvang- Knutzen, Skotterud st.

Avkobling - Fangst - Naturfred

Våre forfedre reiste til Grønland i hine hårde og utrygge tider. Vi kan nu reise til Syd-Grønland og utnytte landets store goder og rikdommer av laks, ryper, storvilt og fiskerier. Klimaet på Syd-Grønland er mildt (sam- me breddegrad som Oslo).

Skipfører som er kjent med forholdene og fangst der borte, søker in- tressenter for dannelse av over-vintringsekspedisjon 1 år — 5 år.

Sikre trygge forhold, økonomisk forsvarlig.

Oppgi alder, antall deltakere (menn og kvinner), innskudd. Plan til- sendes. Konferanse. — OTEX, Postboks 3049, Oslo.

Arbeide søkes.

Tidligere mangeårig meieri- bestyrer, 50 år, søker levebrød. Tar hva som helst og hvor som helst, men ikke gårdsarbeide. Bill. mrk. «Levebrød», nr. 361.

Handelsgymnasiast

bondesønn, søker stilling. Gjerne som reisende, men alt har inter- esse. Tidl. NS. Bill. mrk. «Ener- gisk nr. 378».

Ung mann,

tidl. NS, artium (nyspr. linje, h.k. M), 3 mdl. h.skole, s. stilling i ell. omkr. Oslo. Ønskelig om husrom kan skaffes, men ing. bet. Bill. mrk. «Snarest» nr. 358.

Fhv. offiser

i adm. still. i tømmer- og trelast- br. 36 år, søker passende still. i bedrifts-, forr.livet. God utdann., språkkyndig. Akademisk, repres. tiv. Bill. mrk. «Karakterfast», nr. 332.

tar vår tidligere anmodning om at L' Abee-Lunds forhold blir undersøkt på en partisk måte.

Hva angår tyskeren Morios erklæring om en politiembetsmanns virksomhet som tysk agent under okkupasjonen, så ble den offentlig nevnt. Her er det altså ikke begått noen annen «forbrytelse» enn offentliggjørelse av en erklæring hvor den angrepnes navn ikke ble nevnt. Vi henger ikke folk bare for å henge dem. Det overlater vi til våre motstandere i denne kamp.

Stort sett har riksadvokat Aulie utstilt et slett mikset og ondsinnet arbeide, men det kommer sikkert til å gjøre sin store misjon i justism. Gundersens fortolkning. Et så stort sakskompleks som kritikken mot «rettsoppjøret» er en takknemlig materie for de som har makten, og det viser seg også i den nå framlagte «Stortingsmelding om angrepet på rettsoppjøret med landssvikernes».

Men for å være helt rettferdig — vil vi si, at det også er et dystert dokument. Stort sett er våre påvisninger av de uhyrligheter som har funnet sted, innrømmet av riksadvokaten. Men disse innrømmelser blir dessverre ikke gitt uten at det øyeblikkelig blir lagt fram formildende unnskyldninger for de kritikken rammer. Og for helt å avlede oppmerksomheten mot de hårreisende innrømmelser om tortur, straffeeksersis, skammelige episoder om mishandling, psykisk terror og provokatørvirksomhet, kjører riksadvokaten med hele sin autoritative tyngde frem den store propagandakanon: Tenk på den store fare som det norske samfunn befinner seg i på grunn av kritikken mot «rettsoppjøret»! Og på en behendig måte mikses det hele sammen til at det var nødvendige foranstaltninger for å sikre det norske samfunns fortsatte beståen!

For riktig å bevise at det norske samfunns sikkerhet har ligget på knivseggen, unnsar ikke riksadvokaten seg for å mane det for maktthaverne takknemlige spøkelse fra 1945—46 frem i dagen, nemlig de «hemmelige nazistiske organisasjoner».

Det er sambandspolitietts ledere, o. r. sakførerne C. B. Kjellstrup og S. Balstad, som har vært så elskverdige å fore riksadvokatens beretning med sin redegjørelse fra avdelingsarbeide. Her mangler det ikke på antagelser og skråsikre beviser om de fengslede NS-folks samfunnsfiendtlige og nedbrytende virk-

deles at ryktene om «hemmelige» naziorganisasjoner medførte riktlighet? Foreligger det beviser om slike organisasjoners eksistens? Er det bevist at «attentatet» mot tidligere riksadvokat Arntzen og all disse bilsprengningene er foretatt av disse? Vi tror det ikke! Derimot har vi lov til å anta, at den alle steds nærværende hjemmefront også hadde en finger med i dette spill. Intet middel var for simpelt til å brukes — når det gjaldt å oppagitere den norske befolkning mot egne, utstøtte og arresterte landsmenn. Og den samme taktikk synes fremdeles å være brukbar oppskrift!

Det hat og den hevnlust som riksadvokaten fremdeles mener at det norske folk var tømkjørt av i 1945, var nok ikke til stede hos andre enn den lille klikk som brøt Grunnloven med sine provisoriske tilbakevirkende straffe-anordninger, og hos den makt-syke del av de hjemvendte politikere. Det var først da den norske dagspresse med sine uansvarlige tjenere begynte å drive menneskejakt — godt understøttet av det «vesen» som riksadvokat Aulie i dag sitter som sjef for, at folket begynte å hyle. Hvem husker ikke alle de av ondskap og løgn osende referater fra forhørsrettene? Men alt ble godtatt. Alt tjente den hensikt å få folk opp i det store hats-delirium, som var nødvendig for å stagge de få ansvarlige og tenkende kvinner og menn, som allerede fra første stund var klar til å gripe ordet for et rettferdig og lovlig oppgjør.

Den samme tendens gjør seg gjeldende i dag. Nå blir den som søker å få rettsstaten tilbake, slått i hardt-korn med mennisker som på grunn av årelang psykisk terror har tapt den nødvendige dømmekraft, og i en desperat kamp for egen skjebne — muligens har gjort ting som helst burde ha vært unngått.

Vårt angrep på «rettsoppjøret» er ikke ledet av tyske agenter. Vårt angrep er ført frem av kvinner og menn, som ikke bare «mener seg», men som i høyeste grad er berettiget til å være bitter. Og denne bitterhet blir dessverre ikke mindre, hvis riksadvokatens dårlig miksede partsinnlegg skal bli stående som det siste og avgjørende ord.

Vi so mhar tatt opp kampen for rett og sannhet, godtar på ingen måte riksadvokat Andr. Aulies felleskarakteristikk, om at vi er farlige «landssvikere» som intrigrer mot samfunnet. Det er en

— den parlamentariske kommisjonsberetninger og den til fremkomne historiske litteratur.

En skapte en myte for å redde seg selv. Titusener av uskyldige landsmenn ble kastet i konsentrasjonsleirene, hånet og drept. Titusener av menneskeskjebner ble knust for å redde noen politikeres feilslatte po-

Band' føreren —

— Fortsatt fra side —

der kongekrisen i Belgia, har gjort Spaak uklikket til formannsstillingen. Respekt for loven bør være det grunnleggende prinsipp for Europarådets arbeide.

Nå har vi imidlertid opplevet at et visst politisk spørsmål er blitt ordnet i Belgia ikke på grunnlag av lov, men ved vold, ved makt og ved trusler om anvendelse av makt. Under disse omstendigheter er Spaak ikke kvalifisert til å være formann for en forsamling der skal respektere respekten for lovens herredømme.

At en lovbrøyer og terrorist som Spaak ble valgt er sørgelig, men det viser bare hvor meningsløst og undergravende Europa er, men at det var et stortall for ham er ennå sørgeligere. Det viser nemlig at flertallet innenfor rådet er av samme sort. Et slikt grunnlag ville det beste være om rådet pakket sine saker sammen snarest mulig. Det kan på ingen måte utrette noe godt. Det bedrar Europas folk og fremmer kommunismen.

Denne Spaak eier ikke anstendighetsfølelse — hele hans virke dekkes med det ene ord — hykleri. At denne mann mottar valg av et flertall — som selv er motstander av flertallets rett — og i sitt eget land bruker vold mot flertallet for å fremme personlige interesser — eller for å tilfredsstille sitt hat til anderledes tenkende. Vår mening er at belgieren Spaak passer bedre til bandefører enn til formann i Europa-rådet.

Tilfellet Spaak har den største interesse for bedømmelsen av Europas stilling og muligheter idag.

så drøy beskyldning av landets høyeste embetsmann innen påtalemyndigheten, at en under den nåværende spente situasjon både innenriks og utenriks har all grunn til å tro at den er frem-satt i en bevisst hensikt.

„8. Mai“

kommer denne gang adskillig forsinket på grunn av tekniske vanskeligheter.

Idet vi ber våre abonnenter og lesere forøvrig holde oss unnskyldt, tør vi håpe på mere regelmessig utgivelse heretter. Vi vil atter forsøke med ukentlig avis, og neste nr. utkommer fredag 29. ds.

Leilighet ønskes.

Eldre ektep. (pensj. kunstn.) søk, st. rom. leil. m. 5 v. etc. Bill. mrk. «Leilighet» nr. 360.

«Den store bøigen».

Ønsker kjøpe et pent brukt eksemplar av boken «Den store bøigen» av Andreas Nybø, utkommet på Vikings forlag. Skriv til Johs. Smaavik, Flekkefjord.

Kjøp min lille diktsamling «Hva jeg engang skrev»

Send kr. 2.00 pr. postanv. så blir den sendt portofritt. Bjarne Pettersen, Hovenga, Porsgrunn

For dyktige sveiserfolk

som kan påta seg stell av 20 melkekuer + ungdyr, noen griser og sauer, er plass ledig fra 14. oktober. Drikkekar og melkemaskin. Tre værelses leilighet. Samme sted plass for en dyktig hushjelp, som er vant til og glad i barn.

Oistein Lien, Fluberg. Telefon 207.

Hjelp i huset.

En dannet, snild og pålitelig hjelp søkes til 2 personer, ektepar først i 60-årene, som bor på deilig sted like utenfor ferieby på Sørlandet. Stort hus, men lettvent med nesten bare elektrisk oppvarming og stadig varmt vann. Må være flink i matlagning. Bill. mrk. «Ung eller gammel», nr. 368.

Flink pike

søkes nu eller senere til liten hus-holdning i Adalen. Yngre folk, lettvent og sentralt. Bill. mrk. «Godt humør» nr. 365

tidl. NS, artium (nyspr. linje, h.k. M), 3 mdl. h.skole, s. stilling i ell. omkr. Oslo. Ønskelig om husrom kan skaffes, men ing. bet. Bill. mrk. «Snarest» nr. 358.

Pølsemaker.

En pålitelig og flink mann i dette håndverk kan hjelpes til arbeide eller egen bedrift. Nedlegg billett snarest i dette blads eksp. mrk. «Arbeidssom håndverker», nr. 359.

Husholderskepost ønskes.

Enke, 36 år, ønsker husholderskepost hos enslig hvor et lite barn kan medtages. Bill. mrk. «Husholderske», nr. 356.

Forpakter eller gårdsbestyrer

Gård på ca. 140 mål innmark (dyrket) og lettvent kulturbeite er ledig til bortforpaktning. Endel besetning kan få leies. Henvendelse til Johan Fineide, Finneidfjord.

BØKER

mottas til innbinding, — solid og fagmessig.

SIG. HAGA

Spinneriveien 5, Lillehammer

Husholderske søkes

av enslig enkemann, statspensjonist. Nye, moderne, lettvent hus med frukt-, bær- og grønnsak-hage. Gjerne en enke med et lite barn. Skriv med opplysninger til bill. mrk. «Gjensidig hygge», nr. 370.

Dyktig hushjelp

får straks post hos tidl. NS-familie. Lønn kr. 100 pr. mnd. Bill. mrk. «Kjøpmann» nr. 374

Gårdsfolk

eller budeie (sveiser) og gårdsgutt søkes fra 14. oktober. Middelst. fjøs m. melkemaskiner + noen griser. Bra leilighet m. v. og vask. Trivelig sentralt sted. Att. og lønnsforl. sendes

Lars Kraggerud, Lunner, Hadeland.

God fortjeneste.

Vi søker bokselgere overalt, både fastboende og reisende. Gode bøker, høy provisjon. Helst NS-folk.

Salgssentralen for Bøker, Bergen

br. 36 år, søker passende stilling i bedrifts-, forr.livet. God utdann., språkkyndig. Akademisk, representiv. Bill. mrk. «Karakterfast», nr. 332.

Arbeid. hus.

2 husville, tidl. NS-menn i 30-årene m. fam., søker arbeide hvor hus kan skaffes. Ikke store fordr. Tidl. arb. i bygningsfaget. Ellers alt interesserer. B. m. «Arbeidsvillig» nr. 352.

Husbestyreinne.

Jeg ønsker å komme i forbindelse med en kjekk og flink bonde-jente fra Østlandet eller Trøndeg, 30—40 år, som i disse usikre tider ville slå seg til på en ser. triv. gård på Østlandet hos ugift gårdr. B. mrk. «Framtid» nr. 353.

Agronom

i 30-årene søker plass i maskin-forr. eller på gard. Kontorpraksis, sertifikat, traktor og maskinvant. Bill. mrk. «Tilbud», nr. 338.

Butikkdame søkes

En del øvelse forlanges. Kost og losji i huset. og kan posten til-tres i høst. Trivelig og livlig sted ved Mjøsa. Attester og lønnsforlangende tilsendes Olaf Haug, — Kapp.

Hallo Saima!

En venn søker deg, husker du D. v. 113, Oslo, 1944. Send din adr. til dette blads eksp. Bill. mrk. «S—H, M—K nr. 377.

Bekjentskap

Ung dannet frontkjemper med større gård, ønsker å bli kjent med en idealistisk og dyktig ung dame av god familie med interesse for bondeyrket. Foto med mulige opplysninger ønskes og loves.

«Når mann og kvinne kun enes rett, gjør fire hender det tunge lett.» Bill. mrk. «Bjørndal», nr. 351.

Selbuvarer,

lusekofter, treskurd, slirekniver m. m. for øvrig alt i husflid som egner seg som souvenirs, kjøpes av grossist.

Bill. mrk. «Fra produsent», nr. 339.

Nordmørpostens Trykkeri.